

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра дошкільної освіти

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗДО

*методичні рекомендації щодо розробки
індивідуального навчально-дослідного завдання
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»*

Маріуполь — 2022

*Методичні рекомендації щодо розробки
індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни
«Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО»
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
рекомендовано Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 5 від 26.01.2022)*

Рецензенти:

Безсонова О.К. — кандидат педагогічних наук, завідувач КДНЗ (ясла-садок) № 67 «Сонячний» загального типу Краматорської міської ради Донецької області

Яйленко В.Ф. — старший викладач кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Макаренко С.І.

А-43

«Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО» : методичні рекомендації щодо розробки індивідуального навчально-дослідного завдання для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 012 «Дошкільна освіта» / С. І. Макаренко – Маріуполь : Маріупол. держ. ун-т, 2022. – 73 с.

У методичних рекомендаціях щодо розробки індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО» надано детальні вимоги, рекомендації щодо планування, підготовки і проведення інноваційного інтерактивного методичного заходу, а також теоретичний матеріал з даного питання та приклади планів, конспектів подібних цікавих інноваційних заходів.

Методичні рекомендації можуть бути використані здобувачами вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 012 «Дошкільна освіта» у процесі вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО», а також під час проходження організаційно-методичної практики у ЗДО, написання кваліфікаційної роботи.

УДК 373.2.091(072)

© МДУ, 2022 рік
© Макаренко С.І., 2022 рік

ЗМІСТ

ЗМІСТ	3
ПЕРЕДМОВА	4
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
ВИМОГИ ДО РОЗРОБКИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ	19
Методичні рекомендації щодо планування інтерактивного методичного заходу	22
Методичні рекомендації щодо підготовки методичного заходу	25
Методичні рекомендації щодо проведення інтерактивного методичного заходу	26
ДОДАТКИ:	31
ДОДАТОК 1. Інноваційні форми методичної роботи	31
ДОДАТОК 2. Інтерактивні форми методичної роботи	35
ДОДАТОК 3. Класифікація інтерактивних форм методичної роботи	37
ДОДАТОК 4. Скарбничка інтерактивних форм, методів і прийомів методичної роботи	40
ДОДАТОК 5. План проведення ділової гри «Оптимізація предметно-розвивального середовища дитячого садка»	47
ДОДАТОК 6. Конспекти засідань педагогічної ВікіСтудії	48
ДОДАТОК 7. План-конспект тренінгу «Шляхи до творчості»	59
ДОДАТОК 8. Конспект творчої гри для педагогів «Літературне кафе»	62
ДОДАТОК 9. Особливості навчання дорослих	66
ДОДАТОК 10. Критерії оцінювання методичної роботи у ЗДО	68
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	70

ПЕРЕДМОВА

*При майстрах ялось легше. Вони –
як Атланти, держать небо на плечах.
Тому і є висота.*

Ліна Костенко

Якісна дошкільна освіта та якомога більш ранній й ефективний догляд за дітьми є на сьогодні важливими питаннями освітньої політики в Україні. Гарантією якості й результативності освітнього процесу в закладах дошкільної освіти (ЗДО) є, передусім, теоретична підготовка, педагогічна та методична майстерність, рівень професіоналізму нового педагога, його здатність до безперервного фахового розвитку впродовж життя; орієнтованість на засвоєння професійних ролей і функцій.

У таких умовах важливою ланкою системи неперервної освіти педагогів ЗДО є дієва й ефективна методична діяльність, роль якої значно зростає у зв'язку з реформуванням дошкільної освіти та необхідністю раціонально й ефективно застосовувати нові методи, технології, форми навчання. Педагог має бути палко закоханим у свою справу, а його союзником і помічником має бути вихователь-методист.

Головна місія сучасної методичної служби – не просто передача інформації, а створення необхідних умов для постійного й безперервного підвищення кваліфікації, розвитку професійної компетентності, фахової майстерності та творчого потенціалу нового педагога ЗДО через систему взаємопов'язаних колективних та індивідуальних заходів, і в кінцевому результаті – підвищення якості дошкільної освіти.

Зазначене соціальне замовлення ставить підвищені вимоги до базових, професійних і посадово-функціональних компетентностей вихователів-методистів ЗДО — менеджерів, лідерів, андрагогів, готових до розв'язання сучасних завдань дошкільної освіти у ролі супервізорів, коучів, дорадників, які володіють інноваційними формами, методами та прийомами методичного супроводу на засадах інтеракції.

Готувати таких майстрів покликана система вищої освіти за оновленими стандартами вищої освіти та освітньо-професійними програмами — на засадах студентоцентрованого підходу до навчання й викладання, самостійності та самосвідомості здобувачів, включаючи нові форми надання освітніх послуг і гнучкі навчальні траєкторії.

Зокрема, навчальний курс «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО» спрямовано на забезпечення науково-теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти до планування й організації, здійснення методичного супроводу освітньої діяльності в закладі дошкільної освіти.

Перевірити здатність практичного застосування отриманих за курс знань і вмінь щодо організації освітнього процесу у ЗДО та методичної роботи з педагогами покликано індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ). ІНДЗ з дисципліни «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО» полягає в розробці та проведенні в аудиторії (захисті) інноваційного за

формою та методами, інтерактивного методичного заходу для педагогів ЗДО. Час, відведений на розробку ІНДЗ, регламентується робочою навчальною програмою відповідно до загального обсягу годин вивчення даної дисципліни.

«Методичні рекомендації щодо розробки індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 012 «Дошкільна освіта» розроблено у контексті оновлення навчально-методичного забезпечення до оновленої освітньо-професійної програми ОС «Магістр». Подано вимоги до розробки ІНДЗ (конспекту методичного заходу) та методичні рекомендації щодо його планування, підготовки та проведення, а також додатковий теоретичний матеріал та приклади.

Зокрема, перша частина «Методичних рекомендацій» містить силабус навчальної дисципліни «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО», що розкриває її мету, завдання, зміст та результати вивчення. Визначено методи контролю та критерії оцінки знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Також силабус конкретизує політику навчальної дисципліни та обов'язковість дотримання академічної доброчесності (у тому числі, під час розробки ІНДЗ).

Друга частина «Методичних рекомендацій» розкриває вимоги до розробки, оформлення та захисту ІНДЗ (конспекту інноваційного за формою та методами, інтерактивного методичного заходу для педагогів ЗДО). Також подано методичні рекомендації щодо розробки плану заходу (структурні питання, «Методичний конструктор», різновиди рефлексії), підготовки заходу (алгоритм) та проведення методичного заходу (алгоритм, принципи і техніки проведення).

Додатки до «Методичних рекомендацій» містять короткий теоретичний матеріал щодо понять «методична робота», «інноваційні форми методичної роботи», «інтерактивні форми методичної роботи» та класифікацію різновидів інтеракцій за цільовим призначенням (за метою): мотиваційні, організаційні, моделюючі, інформаційні, адаптивні, імітаційні, соціалізуючі або гармонізуючі (для згуртування колективу, комунікативні, спрямовані на розвиток особистості педагога), творчо-прикладні, презентаційні, діагностичні, рефлексивні.

Також у додатках подано плани, конспекти інноваційних форм методичної роботи. Розкрито особливості навчання дорослих та критерії оцінювання методичної роботи у ЗДО. Визначено рекомендовані джерела інформації (основні та додаткові, нормативні).

Отже, «Методичні рекомендації щодо розробки ІНДЗ завдання з дисципліни «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 012 «Дошкільна освіта» забезпечують загальне розуміння вимог ІНДЗ, необхідні матеріали для його розробки й захисту.

«Методичні рекомендації» можуть бути використані під час проходження організаційно-методичної практики у ЗДО та при написанні кваліфікаційних робіт.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗДО»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Обов'язкова	
Функціональних модулів – 3	ОП «Дошкільна освіта» Спеціальність 012 «Дошкільна освіта»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – розробка й проведення методичного заходу		Семестр	
Загальна кількість годин – 90 годин		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми здобуття вищої освіти: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4		Рівень вищої освіти: «Магістр»	Лекції
	20 год.		12 год.
	Семінарські, практичні заняття		
	20 год.		12 год.
	Самостійна робота		
	30 год.		46 год.
	Індивідуальні завдання 20 год.		
Вид контролю: екзамен			

Мета навчальної дисципліни «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО»: забезпечення науково-теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти до планування й організації, здійснення методичного супроводу освітньої діяльності в закладі дошкільної освіти.

Основні завдання:

1. Показати сучасну систему управління організацією освітньої роботи в галузі дошкільної освіти України, її нормативну базу та особливості функціонування.

2. Озброїти теоретичними основами управління освітнім процесом у ЗДО з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.
3. Формувати вміння організації та управління освітнім процесом у ЗДО відповідно до сучасних вимог.
4. Розвивати здатність застосування отриманих знань і вмінь у практиці управління ЗДО; управлінську компетентність майбутнього організатора дошкільної освіти щодо здійснення планування та методичного супроводу освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО» входить до циклу обов'язкових дисциплін професійної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Предметом навчальної дисципліни є процес підготовки майбутніх організаторів дошкільної освіти до здійснення професійного управління освітньою діяльністю ЗДО в сучасних соціально-економічних умовах невизначеності. Навчальна дисципліна розкриває основи теорії управління системою освітньої роботи; основні напрями управління освітнім процесом, планування та методичного супроводу освітньої діяльності закладу дошкільної освіти; формує досвід самостійної реалізації управлінських функцій та завдань щодо освітньої діяльності ЗДО.

Успішне опанування курсу дозволяє перейти до вивчення дисциплін: «Основи управління в галузі дошкільної освіти», «Теорія і методика формування управлінської культури керівника ЗДО», «Психологія управління», «Методичне керівництво експериментальною роботою в закладі дошкільної освіти», «Моніторинг якості дошкільної освіти»; та успішного проходження виробничої практики: «Організаційно-методична практика у ЗДО», «Інспекторсько-методична практика в органах управління дошкільною освітою».

Передумови для вивчення дисципліни

Вивченню дисципліни передуює опанування змістом таких дисциплін: «Історія дошкільної педагогіки», «Філософія освіти», «Нормативно-правові засади організації дошкільної освіти в Україні».

Компетентності та результати навчання

У результаті вивчення дисципліни «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО» здобувачі вищої освіти набуватимуть таких основних фахових компетентностей:

Загальні компетентності (КЗ)

Класифікація компетентностей	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
КЗ-1. Здатність діяти	Знати основні принципи державної політики України	Вміти відстоювати власну громадянську	Створювати педагогічний соціум у закладах різних	Усвідомлювати відповідальність за формування світогляду

соціально відповідально та свідомо	у сфері освіти і національно-патріотичного виховання дітей та молоді, просвітницькі програми щодо популяризації національних традицій.	позицію, застосовувати новітні освітні технології в реалізації заходів національного спрямування з дітьми та молоддю.	типів дошкільної освіти як модель демократичного суспільства; налагоджувати соціальну взаємодію з різними суб'єктами освітнього процесу	майбутнього громадянина України; брати участь у житті демократичної, соціальної, правової держави і громадянського суспільства України.
КЗ-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	Знати особливості та етапи творчого процесу, механізми реалізації інноваційних ідей в дошкільній освіті та забезпечення її якості	Вміння генерувати нові ідеї для роботи з дітьми різного віку (зокрема з особливими потребами), використовувати оригінальні рішення, передбачати їх ефективність і результативність	Залучати до інноваційної діяльності однодумців, активізувати колектив професіоналів до продукування й обговорення креативних ідей і їх успішного втілення	Усвідомлювати необхідність впровадження нових ідей в закладах дошкільної освіти, ураховуючи зміни, що відбуваються в суспільстві.
КЗ-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	Розуміти зв'язки між розвитком, навчанням і вихованням дітей раннього і дошкільного віку та інтерпретувати їх у процесі практичної підготовки	Уміти обігрувати педагогічні ситуації, спрямовані на формування й розвиток особистості дитини-дошкільника, аналізувати результати та проєктувати шляхи вдосконалення освітнього процесу в закладах дошкільної освіти	Презентувати результати своїх досліджень у формі доповідей на науково-практичних конференціях, семінарах, оформлювати у вигляді тез, статей; обмінюватись накопиченим досвідом	Брати на себе відповідальність впровадження інноваційних підходів у практику роботи з дітьми раннього й дошкільного віку
КЗ-5. Здатність працювати в команді	Знати та усвідомлювати необхідність роботи в команді для створення доброзичливої атмосфери та дружніх	Володіти вмінням вибудовувати алгоритм ефективної взаємодії з усіма учасниками освітнього	Толерантно ставитись до думок і позицій інших учасників освітньо-виховного процесу та колективу в	Відповідально ставитись до прийняття колективних рішень, аргументовано пропонувати й відстоювати

	взаємовідносин в колективі закладу дошкільної освіти та в роботі з батьками	процесу та планувати стратегію розвитку колективу	цілому, виявляючи педагогічний такт і повагу	власні ідеї, пропозиції
--	---	---	--	-------------------------

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (КС)

КС-1. Здатність організувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій	Знати сучасні концепції, програми, завдання, зміст, традиційні та інноваційні методи, форми, засоби, технології організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти; особливості та інструментарій психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу; методи діагностики та розвитку дітей дошкільного віку, види і зміст контролю за його перебігом	Реалізовувати завдання сучасних концепцій та програм дошкільної освіти, надавати допомогу вихователям щодо вибору методик діагностування досягнень у розвитку дітей з різних розділів програм навчання та виховання. Аналізувати й інтерпретувати отримані результати та розробляти індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами.	Знаходити та використовувати різноманітні засоби комунікації для мотивування педагогів опанувати та застосовувати в закладах дошкільної освіти сучасні засоби й технології навчання і виховання дітей	Брати відповідальність за якість і результативність освітнього процесу в закладі дошкільної освіти та доцільність використання дібраних технологій.
КС-2. Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти	Знати традиційні та інноваційні технології методичного супроводу навчально-виховного процесу в закладі дошкільної освіти. Знати сучасні методичні розробки та досягнення	Уміти застосовувати в практичній діяльності здобутки сучасних науковців (вітчизняних і зарубіжних) та педагогів-практиків, спрямовуючи їх на особистісний розвиток кожної	Будувати комунікативну стратегію, тактику та техніку взаємодії з колективом закладу дошкільної освіти, організувати спільну діяльність для обміну досвідом,	Відповідально ставитись до добору матеріалів методичного супроводу освітньої діяльності та рівня володіння сучасними техніками.

	вітчизняних і зарубіжних педагогів у галузі дошкільної освіти.	дитини дошкільного віку.	впровадження в роботу наукових наробок з метою підвищення особистісного рівня.	
КС-5. Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітнього середовища в системі дошкільної освіти	Усвідомлювати важливість впровадження наукових розробок в навчально-виховний процес закладів дошкільної освіти та розуміти власні можливості щодо їх використання в практичній	Уміти здійснювати відбір наукових розробок галузі дошкільної та інклюзивної освіти, та вміло адаптувати їх до рівня розвитку дітей в освітньо-виховному середовищі закладів	Інформувати колег по роботі про власні результати пошуку шляхів підвищення рівня розвитку дітей.	Проявляти самостійність в організації освітнього середовища для реалізації наукових розробок та проведення власного наукового дослідження в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.
КС-6. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність з метою підвищення психолого-педагогічної компетентності вихователів, батьків, громадськості	Розуміти сучасні вимоги щодо рівня власної професійної компетентності, а також до організації просвітницької діяльності серед громадськості, колег та батьків.	Уміти аналізувати й оцінювати актуальність дібраного матеріалу, інноваційних методик та нестандартних форм для підвищення інтересу вихователів, батьків та громадськості в досягненні спільної мети – підготовки дітей до дорослого життя.	Висловлювати критичні й об'єктивні судження щодо результатів своєї роботи та просвітницької діяльності колег.	Спрямовувати необхідну інформацію на підвищення психолого-педагогічної компетентності вихователів, батьків, громадськості, застосовуючи інтерактивні методи взаємодії.
КС-9. Здатність до самоосвіти, самовдосконалення, самореалізації в	Усвідомлювати сучасні вимоги суспільства до професії педагога, оцінювати й співвідносити рівень своєї професійної	Використовувати широкий спектр форм, засобів, методів самоосвіти і самовдосконалення. Проектувати подальше	Використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для професійної самоосвіти та особистісного зростання.	Підвищувати свій інтелектуальний рівень у сфері професійних інтересів, проектувати подальше особистісне

професійній діяльності та до конкурентної спроможності на ринку праці	готовності зі світовими та вітчизняним тенденціям розвитку освіти, володіти інформацією про систему безперервного навчання впродовж життя.	особистісне зростання, володіти технологіями самовдосконалення.	зростання, володіти технологіями самовдосконалення, проявляти творчість, активність, прагнути досягнення успіху на ринку праці
---	--	---	--

Програмові результати навчання за дисципліною

Шифр програмових результатів навчання	Програмові результати навчання
РН-1	Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної освіти в Україні
РН-5	Організовувати методичний супровід освітньої діяльності в мультикультурному середовищі закладу дошкільної освіти для формування в дітей поваги до різних національностей та здатності до взаємодії
РН-7	Знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти
РН-9	Застосовувати в професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання психолого-педагогічних дисциплін і обирати відповідні технології та методики.
РН-10	Володіти уміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Теоретичні та нормативні засади управління організацією освітньої роботи в галузі дошкільної освіти

Тема 1. Введення в дисципліну. Предмет, завдання і структура курсу. Становлення та розвиток завдань дошкільної освіти в Україні

Предмет, мета і завдання, структура, ключові поняття та джерела навчальної дисципліни «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО».

Поетапне ускладнення завдань дошкільної освіти на всіх етапах соціального та економічного розвитку України, розширення мережі дошкільних закладів, розвиток теорії і практики дошкільної освіти, випуск програм і методичних листів. Система підготовки кадрів дошкільних працівників та підвищення їхньої кваліфікації. Історія започаткування методичної служби в дошкільних закладах України, введення посади вихователя-методиста.

Тема 2. Науково-методичне забезпечення системи дошкільної освіти в Україні

Поняття «дошкільна освіта». Законодавча база України про мету, завдання і принципи дошкільної освіти. Установи й заклади, що здійснюють науково-методичне забезпечення в системі дошкільної освіти (у державі, в області, громаді — УІРО, ІМЗО, УМО-ЦППО, облППО, місцеві ЦПРПП/МК, місцеві МО) та їх завдання.

Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти відповідно до «Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку», Базового компоненту дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти). Програми розвитку, виховання і навчання дітей у дошкільному закладі: вибір та розробка, реалізація програм. Переліки навчальної літератури, рекомендованої МОН для використання у закладах дошкільної освіти.

Тема 3. Забезпечення нової якості дошкільної освіти в Україні

Розбудова та функціонування системи забезпечення якості дошкільної освіти в Україні (Н. Гавриш, В. Кремень, К. Крутій та ін.). Рівні забезпечення якості дошкільної освіти. Модель та ключові аспекти внутрішньої системи забезпечення якості дошкільної освіти у ЗДО: принципи формування, етапи розбудови. Оцінювання та самооцінювання освітніх процесів закладу за напрямками «Здобувачі дошкільної освіти» та «Фахова діяльність педагогічних працівників закладу дошкільної освіти».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Планування та організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти

Тема 4. Організація освітнього процесу у ЗДО

Законодавчі та інструктивно-нормативні документи, що регулюють організацію освітнього процесу у ЗДО — Положення про заклад дошкільної освіти, Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів, Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти); програми розвитку, виховання і навчання дітей у дошкільному закладі, щорічні рекомендації МОН щодо діяльності ЗДО (у тому числі, під час карантину) та ін.

Основні форми організованої та самостійної освітньої діяльності дітей у ЗДО, вимоги до них. Види занять із різних розділів програми. Наказ МОНУ «Про гранично допустиме навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності» (2015). Організація освітнього процесу в інклюзивних групах, супровід дітей з ООП під час перебування у ЗДО.

Тема 5. Управління організацією освітнього процесу у ЗДО

Організаційна структура управління освітнім процесом у ЗДО. Розподіл обов'язків щодо організації освітнього процесу між директором, вихователем-методистом, практичним психологом та ін. фахівцями (за наявності); координація роботи.

Вихователь-методист у системі управління організацією освітнього процесу у ЗДО – організатор, адміністратор, висококваліфікований педагог, андрагог. Вимоги до вихователя-методиста дошкільного закладу (функції, права і посадові обов'язки) відповідно до кваліфікаційних характеристик. Керівництво освітньо-виховною, методичною, організаційно-педагогічною роботою у ЗДО. Роль директора та вихователя-методиста в підвищенні кваліфікації та атестації педагогічних працівників ЗДО.

Тема 6. Планування освітньої роботи у ЗДО

Сутність і мета планування освітньої роботи у ЗДО. Принципи й вимоги до планування. Види (перспективне, календарне та ін.), форми планування: текстовий план, план-графік, план-циклограма.

Освітня програма ЗДО, План роботи ЗДО – орієнтовна структура, зміст і сучасні підходи до складання. Оцінювання ефективності річного планування освітньої роботи у ЗДО.

Перспективне і календарне планування освітнього процесу педагогами закладів дошкільної освіти (блочне, тематичне, проєктне та ін.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Основні завдання і зміст методичної роботи

Тема 7. Організація методичної роботи у ЗДО

Принципи, основні завдання, структура та зміст методичної роботи у ЗДО. Алгоритм роботи над єдиною науково-методичною темою — циклограма та планування роботи вихователя-методиста ЗДО. Діагностико-прогностичні підходи до методичної роботи — науково-методичний супровід професійного розвитку педагогів у ЗДО, диференційований характер супроводу. Форми методичної роботи у ЗДО: масові, групові, індивідуальні. Традиційні та інноваційні, ітерактивні форми й методи методичної роботи.

Організація інноваційної діяльності у ЗДО. Робота вихователя-методиста з перспективним педагогічним досвідом. Науково-методичний супровід експериментально-дослідної роботи у ЗДО. Оцінювання ефективності методичної роботи у ЗДО.

Тема 8. Методичний кабінет ЗДО

Мета, завдання, основні принципи діяльності та функції методичного кабінету ЗДО — відповідно до «Примірного положення про методичний кабінет закладу дошкільної освіти» (2018). Організація методичного кабінету в дошкільному закладі: оформлення і вимоги до нього, експозиція кабінету, групування наповнення за розділами. Структура методичної роботи в методкабінеті.

Тема 9. Внутрішня система вивчення якості освітнього процесу у ЗДО

Внутрішня система вивчення якості освітнього процесу у ЗДО — контроль чи контрольно-аналітична діяльність? Основні завдання, напрями та параметри якості внутрішнього контролю у ЗДО. Класифікація контролю за формами та видами. Контроль, діагностика, моніторинг та аналіз як компоненти контрольно-аналітичної діяльності у ЗДО: поняття, зміст, співвідношення. Принципи та загальні правила контролю. Шляхи демократизації контролю. Алгоритм підготовки та проведення контролю за освітнім процесом у ЗДО. Довідка, наказ за результатами контролю.

Інституційний аудит: вимоги, критерії та індикатори для оцінювання та самооцінювання якості освітньої діяльності у ЗДО. Моніторинг внутрішньої якості дошкільної освіти у ЗДО.

Тема 10. Педагогічна рада ЗДО

Педагогічна рада як колегіальний постійно діючий орган управління ЗДО: склад, повноваження та порядок створення. Положення про педагогічну раду освітнього закладу: функції та напрями роботи педагогічної ради, методи їх виконання. Вимоги до організації та проведення педагогічної ради у ЗДО. Традиційні та інноваційні форми проведення педагогічних рад. Використання інтерактивних методів роботи з учасниками засідання педагогічної ради.

Планування педагогічних рад у ЗДО. Етапи підготовки та проведення педагогічної ради. Регламент роботи педагогічної ради. Роль директора і вихователя-методиста при підготовці та проведенні педагогічних рад. Протокол, витяг з протоколу педагогічної ради. Реалізація рішень педагогічної ради: контроль за виконанням рішень, накази за змістом педагогічних рад.

Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- словесні: лекція (традиційна, лекція-презентація, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint та ін.), семінар, пояснення, розповідь, бесіда;
- наочні: ілюстрація, демонстрація, презентація;
- практичні: вправи, ділові ігри.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: із книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Методи контролю

В основі контролю якості опанування навчальної дисципліни «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО» лежить накопичення балів за весь період вивчення дисципліни. Цей період включає різні види діяльності здобувача вищої освіти: активну участь у лекційних, семінарських, практичних заняттях, виконання завдань поточного контролю, підготовку індивідуальних навчально-дослідних завдань та інше.

Максимальна сума балів за вивчення всієї дисципліни – 100 балів. Максимальна сума балів за виконання кожного функціонального модуля становить:

Модуль 1 (50 балів) – теоретико-практичний – передбачає відпрацювання здобувачами вищої освіти матеріалу лекцій, семінарських, практичних занять за трьома змістовими модулями та виконання завдань самостійної роботи.

Модуль 2 (20 балів) – передбачає розробку та захист ІНДЗ за певною обраною темою.

Модуль 3 (30 балів) – підсумкова атестація (екзамен).

Методи контролю успішності навчання: усна співбесіда, бліц-опитування або письмове фронтальне опитування, комп'ютерне тестування за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції, фронтальний модульний експрес-контроль у вигляді тестування знань; завдання для самостійної, індивідуальної роботи студентів. Сума балів виступає в ролі кількісного показника якості роботи кожного здобувача.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та семінарських занять, а також за результатами виконання здобувачем вищої освіти завдань для самостійної роботи. При поточному контролі оцінюється: систематичність роботи на лекційних, семінарських заняттях; рівень знань, продемонстрованих у відповідях і виступах, в активності при обговоренні питань, модульних контролях, самостійній роботі.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання після вивчення дисципліни у формі екзамену. Бали за екзамен розподіляються між трьома завданнями: 10 балів – за виконаний тест, по 10 балів – за відповіді на два питання.

Післяатестаційний моніторинг проводиться у вигляді ректорської контрольної роботи, що передбачає виконання тестових завдань на навчальному порталі МДУ.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з балів за результатами поточного контролю по трьом змістовим модулям та балів, набраних за виконання ІНДЗ й екзамен.

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни

Оцінки у національній шкалі	Критерії оцінки
Відмінно (А)	- здобувач вищої освіти володіє глибокими й міцними знаннями з дисципліни, аргументовано використовує їх у

100-90 балів	нестандартних ситуаціях, демонструє власну позицію з питань, що розглядаються. Володіє достатнім рівнем прикладних умінь щодо здійснення управлінської діяльності, виявляє творчий підхід до їх застосування.
Добре (B) – 89-82 бали (C) – 81-74 бали	- знання здобувача вищої освіти є достатньо повними, для ілюстрації відповіді наводяться приклади з практики, художніх творів та публіцистичної літератури. Вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, має достатній рівень прикладних умінь щодо організації освітньої роботи. Власна педагогічна творчість на початковому рівні.
Задовільно (D) – 73-64 бали	- здобувач вищої освіти знає й розуміє половину навчального матеріалу, визначення понять подає з помилками. Знає основні напрями управлінської діяльності керівника ЗДО, але припускається помилок щодо їх реалізації. Особиста критична оцінка можливості використання матеріалів дисципліни для розв'язання сучасних управлінських проблем вкрай низька.
Задовільно (E) – 63-60 бали	- здобувач вищої освіти володіє меншою половиною обсягу навчального матеріалу. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив меншість завдань підсумкового контролю
Незадовільно (FX) – 59-35 балів (F) – 34-0 балів	- здобувач вищої освіти лише частково відтворює навчальний матеріал, має фрагментарні уявлення про об'єкт навчання. Рівень сформованості прикладних умінь щодо організації управлінської діяльності є низьким. Особиста точка зору на проблему, що розглядається, відсутня.

Політика навчальної дисципліни

1. Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

МДУ виступає за дотримання принципів академічної доброчесності, тому обов'язково використовується сервіс з перевірки робіт здобувачів вищої освіти на плагіат – Unicheck, а також доступний безкоштовний сервіс, що здійснює

перевірку на плагіат письмових робіт – EduBirdie
<https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat> .

Порушенням академічної доброчесності, згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 42 п. 4) вважається:

- **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- **самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- **фабрикація** – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- **списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- **обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- **необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Наведений перелік не є остаточно вичерпним і не охоплює всіх діянь, що можуть містити ознаки порушення академічної доброчесності.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);
- проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;
- позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;
- оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;
- відрахування з МДУ;
- інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.

2. Здобувач має право на оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

3. Участь в анкетуванні. Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивчених навчальних дисциплін.

Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати вашу думку стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

4. Неформальна освіта. Це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті МДУ.

ВИМОГИ ДО РОЗРОБКИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) – форма організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти, що має на меті закріплення, поглиблення, узагальнення, систематизацію та практичне застосування знань, отриманих у процесі вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО».

ІНДЗ — обов'язковий вид самостійної навчально-дослідної роботи здобувача освіти, передбачений програмою навчальної дисципліни. ІНДЗ виконується кожним здобувачем індивідуально. Якісно виконані ІНДЗ можуть бути використані під час виробничої практики, стати практичним матеріалом при написанні кваліфікаційних робіт.

ІНДЗ із навчальної дисципліни «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО» полягає в розробці та проведенні в аудиторії (захисті) інноваційного за формою та методами, інтерактивного методичного заходу для педагогів ЗДО (ділової гри, квесту, тренінгу, майстер-класу тощо). Вибір форми роботи, теми та методів — за бажанням здобувача вищої освіти.

Вимоги до виконання ІНДЗ

Орієнтовна структура:

- титул (*оформлено за вимогами МДУ*):

ІНДЗ із навчальної дисципліни «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО» КОНСПЕКТ

_____

(назва й тема заходу)

- мета заходу;
- завдання заходу;
- обладнання та матеріал;
- хід проведення заходу (конспект);
- висновок щодо доцільності кожної обраної форми, методів і прийомів, технологій для підвищення результативності методичної роботи з педагогами у ЗДО;

- список використаних джерел (не менше п'яти), оформлений згідно вимог ДСТУ-2015, публікації останніх 5 років;

- додатки – наочні, електронні, аудіо- або відеоматеріали (*за потреби*) для проведення;

- заключне гасло (#хештег, влучна цитата, ідея, меседж,) за підсумками заходу.

Вимоги до оформлення:

е-презентація (мультимедійна або відеопрезентація):

- на корпоративному шаблоні МДУ з хештегом #освітній_процес_ЗДО;
- формат — Power Point (1997-2003 або PDF), Movie Maker, Prezi, Google Docs, Haiku Deck, Apple Keynote, SlideRocket, SlideDog, Slides або ін.;
- види шрифтів та їх розмір — див. шаблон МДУ;
- обсяг – до 20 слайдів;

додатки: завеликі за обсягом додатки, що не увійшли до презентації, можуть бути представлені окремими файлами (текстовими у форматі А-4, фото-, аудіо-, відеофайлами тощо) або у вигляді гіперпосилання, QR-коду.

Система оцінювання ІНДЗ

Максимальна оцінка за виконання ІНДЗ становить 20 балів і входить до складу підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО».

№ з/п	Критерії оцінювання ІНДЗ	Максимальна оцінка за критеріями (балів)			
		Низьк	Серед	Дост	Вис
1	Конспект:	1	2	2	2
	- наявність усіх структурних компонентів конспекту;	-	1	1	2
	- доцільність і логічна послідовність структури заходу;	1	2	2	3
	- відповідність обраних форм, методів і технологій роботи темі та меті заходу;	1	2	2	2
2	Креативність, творчий підхід до розробки заходу	-	1	2	2
3	Можливість практичного використання матеріалів ІНДЗ у професійній діяльності вихователя-методиста ЗДО	1	1	2	2
4	Академічна доброчесність (перевірка ІНДЗ на плагіат)	1	1	2	2
5	Оформлення ІНДЗ згідно вимог	1	1	1	1
6	Захист ІНДЗ (проведення методичного заходу)	2	3	3	4
Загальна кількість балів		1-8	9-14	17-15	18-20

Характеристика рівнів виконання ІНДЗ

Високий рівень виконання (20 – 18 балів): Конспект містить усі структурні компоненти. Захід сплановано з використанням вивчених та інших сучасних, ефективних форм, методів і прийомів, технологій методичної роботи у ЗДО; спрямованих на глибоку, ґрунтовну реалізацію теми та мети заходу. Форма, методи й технології розробленого заходу відповідають поставленій меті. Відзначено креативність і творчий підхід до розробки й оформлення

конспекту, добору додатків – у т.ч., із використанням ІКТ. Під час захисту ІНДЗ здобувач вищої освіти демонструє високий рівень володіння темою, її власне бачення.

Достатній рівень виконання (17 – 15 балів): Тему ІНДЗ розкрито повністю. Конспект логічно структуровано, доцільно використано вивчені технології методичної роботи для реалізації поставленої мети. Ефективні форма, методи й прийоми, технології розробленого заходу, додатки до нього (у тому числі, із використанням ІКТ) сприяють реалізації його мети. Творчий підхід виявлено як у розробці заходу, додатків, так і в їх оформленні. Під час захисту ІНДЗ здобувач вищої освіти демонструє достатнє володіння питанням. Проте не вистачає власних суджень, свого бачення обраної теми заходу.

Середній рівень виконання (14 – 9 балів): Тему заходу розкрито не повністю, виконано близько половини завдання. Розроблений захід не достатньо спрямований на реалізацію поставленої мети; вивчені форми, методи й прийоми, технології методичної роботи використані не ефективно. Творчий підхід виявлено лише щодо оформлення роботи, яке має незначні недоліки. Захист ІНДЗ відбувається з опорою на текст слайдів; здобувач вищої освіти демонструє володіння темою, проте має утруднення в термінології.

Низький рівень виконання (1 – 8 балів): Тему ІНДЗ не розкрито, виконано лише незначну частину завдання, та й ту поверхнево. Оформлення роботи неякісне. Захист ІНДЗ відбувається у формі читання тексту на слайдах; здобувач вищої освіти демонструє нечіткі уявлення з теми, незнання спеціальної термінології.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПЛАНУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО МЕТОДИЧНОГО ЗАХОДУ

Під час планування інтеракції допоможе наступний список питань:

- **Загальні цілі, очікувані результати.** Чого ви хочете досягти? Чого, за вашим припущенням, хочуть учасники?

- **Вибір форми проведення заходу.** Які форми, навчальні методи й техніки Ви можете використати?

Успіх інтерактивного методичного заходу багато в чому обумовлений вибором найбільш раціональної форми його проведення. Адже кожна з інтерактивних форм має як сильні, так і слабкі сторони, тому доцільно щоразу вибирати ту форму, за допомогою якої можна найкращим чином досягти мету майбутнього заходу.

Крім того, не всі форми методичної роботи можуть відповідати необхідним вам обставинам: часу, кількості й особливостям учасників (їхній професійній підготовці, темпераменту, рівню соціалізації або рефлексивності), можливостям аудиторії. Тому форму і завдання заходу обирайте з урахуванням порядку ведення і часу інтеракції можуть бути найрізноманітнішими.

Особливості проведення деяких із інтерактивних форм методичної роботи розглянуто у «Скарбничці інтерактивних форм методичних заходів» (Додаток 4).

- **Планування часу.** Скільки часу маєте для проведення заходу? Як можна найкращим чином його використати для реалізації поставленої мети? Скільки тем ви зможете якісно опрацювати за обраний проміжок часу? У якому порядку хочете працювати з темами?

- **Ваше особисте послання.** На чому ви хочете зробити акцент у ході роботи? Які нові перспективи, ідеї або навички важливі особисто для вас? Як ви будете встановлювати зв'язок із попереднім досвідом учасників? У який момент ви запропонуєте їм щось нове?

- **Особливості учасників.** Педагоги якої категорії, в основному, присутні на інтеракції? Що спільного у членів групи? У чому вони різняться? Який досвід вони мають?

- **Ресурси.** Які технічні ресурси вам знадобляться? Кого запросити з гостей?

«Методичний конструктор»

«Методичний конструктор» — це педагогічна техніка, яка дозволяє створювати і проводити методичні заходи для навчання освітян. Дана техніка

дозволить створити захід, що відповідає вимогам інтерактивного навчання, і провести його з урахуванням того змісту, що актуальний на даному етапі в певному закладі.

Структура заходу, побудованого за технікою методичного конструктора, наступна:

I. Вхід у заняття. Передбачає мотивування до участі в методичному заході і занурення в інтерактивну дію. Із цією метою виконується певна вправа або декілька вправ, пов'язаних спільною метою. Тривалість — до 15% усього часу.

II. Основна вправа. Центральна інтерактивна вправа, яка несе в собі інформацію щодо теми заходу і певні дії відносно цієї інформації, що допомагають практичному осмисленню і подальшому втіленню в роботі. Тривалість — до 60% всього часу.

III. Вихід із заняття. Містить рефлексію заняття та інтерактивне завершення заходу, може містити зворотній зв'язок емоційного характеру. Виконується вправа (або дві), яка відповідає визначеним цілям. Тривалість — до 20% усього часу.

IV. Зворотній зв'язок щодо якості методичного заходу. Це змістовий зворотній зв'язок. Учасники мають оцінити якість та зміст заходу. Форми зворотнього зв'язку можуть бути різними в залежності від цілей ведучого. Тривалість — до 5% усього часу заходу.

Подана структура є такою, що використовується і спрацьовує у більшості випадків. За умови, що ведучий є компетентним в питаннях проведення інтерактивних заходів, розподіл за часом можна робити на власний розсуд, але співвідношення має зберігатися.

Кожний методичний захід, створений в техніці методичного конструктору, проводиться за **технологічною картою**, що містить етапи заходу, назви вправ, мету, час, очікувані результати від вправи і додаткові пояснення. Також варто зазначати орієнтовну тривалість заходу: у залежності від розміру групи учасників, досвіду ведучого та присутніх він може збільшитися або зменшитися в межах 10% від загального часу.

Додатково складається конспект (сценарій) із поясненнями, описом вправ, тез, специфічних дій ведучих, демонстраційного та роздаткового матеріалу й інших моментів проведення заходу, що потребують детального тлумачення. Технологічна карта є опорою щодо цілей, форм та тривалості вправ, а змістове наповнення залежить від ведучого, який планує захід.

Роль рефлексії в інтерактивних методичних заходах

Жодна інтеракція для педагогів не забезпечує відповіді на всі запитання, з якими стикається педагог у своїй практиці. Тому практика рефлексії, що передбачає навчання на основі щоденного досвіду, є вкрай актуальною для професійного розвитку педагогів. Рефлексія є набутою навичкою, яку можна і необхідно розвивати у педагогів. Завдяки рефлексії педагоги усвідомлюють цінності, які впливають на їхні рішення. Розрізняють три основні види практики рефлексії:

Рефлексія щодо дії: аналіз дій чи думок, які вже мали місце. *Наприклад: Опишіть обставини вашого освітнього процесу: середовище, вік дітей, ваші дії.*

Рефлексія в дії: спонтанне експериментування з новими ідеями. *Наприклад: Проаналізуйте поставлене завдання розвитку дитини та заплановане вами для його реалізації навчальне завдання, ваші дії під час цього завдання, ваші очікування і те, що відбулося в дійсності. Напишіть, яким чином ваші дії і думки сприяли чи навпаки не сприяли успіху у виконанні цього завдання.*

Рефлексія для дії: використання інсайтів, отриманих у результаті рефлексії щодо думок чи дій, які відбулися, як керівництво для подальших дій.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ МЕТОДИЧНОГО ЗАХОДУ

Успішним інтерактивний методичний захід буде лише тоді, коли система підготовки, організації та проведення буде продуманою і методично правильною. *До проведення колективних інтерактивних форм методичної роботи необхідно готуватися:*

- розглянути досліджувану тему (матеріал, інформацію з найбільшої кількості джерел);
- розробити завдання, інструкції для учасників (вони повинні бути досить чіткими і в той же час не настільки регламентованими, щоб сковувати творчу думку педагогів);
- скласти план та сценарій проведення (у сценарії визначити ролі, зміст та порядок дій, аргументи для фасилітації, підводки під вправи, питання для обговорення післядії, орієнтовні висновки з вправи);
- продумати організаційні моменти (поєднання учасників у групи, час передбачуваної перерви, орієнтовний регламент тощо);
- підібрати наочність, атрибути, підготувати аудиторію та її оснащення;
- а головне — вивчити особливості (методику, етапи, прийоми, технології, умови) проведення обраної форми методичної роботи.

Тривалість підготовки можна прораховувати у співвідношенні 1:2 (на 1 годину інтерактивного методичного заходу припадає 2 години підготовки).

Підготовка місця проведення, обстановки і загальної атмосфери у приміщенні. Має бути достатньо природного світла та мало шумів. Кімната повинна бути досить просторою, щоб могли стояти столи, які при необхідності можна було б використовувати. Стіни краще прикрасити деталями (можна виготовити емблему) або символами теми.

Стільці повинні бути міцними, з прямими спинками і однакової величини для всіх. Має значення розстановка стільців. Коли учасники сидять за столами, атмосфера в кімнаті зовсім інша, ніж в тому випадку, коли вони сидять по колу і можуть бачити один одного. Така геометрична фігура не передбачає ієрархії. Ведучий сидить в колі як «перший серед рівних». Будь-який фізичний бар'єр збільшує психологічну дистанцію і порушує комунікацію. Найкраще, коли розмір кімнати дозволяє використовувати різні розстановки стільців.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО МЕТОДИЧНОГО ЗАХОДУ

Алгоритм проведення інтерактивних форм методичної роботи

1. Розпочинається інтерактивне спілкування з *організаційних моментів*. Придумайте цікавий початок, який підкреслював би перехід від одноманітного повсякдення до більш інтенсивного навчання (фотографію, вірш, статтю, музичний твір, ляльку), а потім повідомте тему, мету та завдання роботи. Обговоріть регламент, етапи роботи.

Учасникам необхідно встановити спільну мету, яка повинна бути привабливою і досяжною для всіх. Тому важливо ще на початку активного навчання обговорити індивідуальні цілі та на їх основі сформулювати загальну «мета-ціль». Вона буде привабливою в тому випадку, якщо кожен учасник виявить в ній свої запити, зможе задіяти в її досягненні свою особистість, свої таланти і здібності. Недостатньо поговорити про цілі лише одного разу. Загальна мета повинна бути постійним предметом обговорення. Цілком можливо, що в ході спільної роботи вона буде змінюватися.

Також в організаційній частині ведучому треба приділити багато уваги створенню у групі педагогів *атмосфери згуртованості і взаєморозуміння*. Для цього використовуються соціоігри, спрямовані на знайомство та вивчення особливостей учасників, зняття напруги, встановлення позитивної атмосфери спілкування. Корисними можуть бути вправи з тимблдингу (командоутворення).

Далі відбувається *мотивування учасників*. Це можна зробити шляхом звернення до їхнього особистого чи професійного досвіду (він може бути і позитивним, і негативним); звернення до чуттєвого досвіду різними засобами (це може бути музика, художнє слово (притча, цитата, уривок із твору), відеоролик, предмети мистецтва тощо).

2. Наступною є **теоретична частина**, яка передбачає представлення нового знання. Її тривалість та зміст може бути різною в залежності від обраної форми. Учасників ознайомлюють з результатами досліджень, процедурами, стратегіями, загальними принципами обраної теми. Повідомляється, як і де виникли ці знання, хто зробив внесок в їх отримання, яке їх практичне значення, де можна отримати детальну інформацію і т. п.

Необхідно подбати, щоб цей класичний етап навчання був якомога більш живим, захоплюючим, різноманітним. Міні-лекції не повинні тривати більше 10-20 хвилин. Позначте закінчення теоретичної частини, запропонувавши учасникам сісти вільніше і потягнутися, а потім обговорити почуте.

3. Потім проводиться **практична частина**, що спрямовується на освоєння нових знань на практиці. Учасникам надається можливість побачити на практиці важливість теоретичних знань, «поекспериментувати» з новим

знанням. Для цього на заняттях організовується індивідуальна, парна і групова робота, використовуються дослідницькі проекти, рольові ігри, йде робота з документами, різними джерелами інформації, використовуються творчі роботи, моделювання, щоб учасники могли застосовувати нові знання в ігровій формі і таким чином перевіряти та інтегрувати їх.

4. Не забудьте запланувати **час для відпочинку (перерви, брейк-кави)**, щоб учасники могли інтегрувати свій досвід, розуміння і нове знання. Подбайте про те, щоб план роботи не був занадто щільним, це може викликати стрес, який несе в собі загрозу для успіху навчання.

5. Після важливих кроків у навчанні подбайте про **зворотний зв'язок**. Час від часу потрібна рефлексія (це можуть бути короткі записи, хвилина роздумів, обговорення досвіду). Класична можливість — обмін думками з партнером або в малій групі.

Наприкінці кроків (частин, етапів, вправ) інтеракції здійснюється «активне оцінювання» інформації, дій, поведінки, тоді отриманий досвід стає особистісно вагомим. Оцінка може здійснюватися різними шляхами: прийомами рефлексії, за допомогою спостереження (наприклад медитація, фокусування) або шляхом творчої зміни перспективи (ідентифікація з новою роллю).

6. Подумайте також про те, щоб **заклучна частина** стала яскравим і вражаючим завершенням роботи. Спробуйте не дозволяти підсумкам йти по інерції, надайте їм певну закінченість, запропонували на закінчення цікаву думку, питання або цитату.

Учасники мають повернутися в повсякденне життя, зрозумівши, що їх час було витрачено з користю. Важливо, щоб вони дивилися в майбутнє з оптимізмом, були впевнені, що багато з отриманого на інтеракції можна буде використовувати в подальшому.

Принципи організації інтерактивних форм методичної роботи

- 1.** Включення *інтелектуальної діяльності* (здіяти розумові операції аналізу, синтезу, порівняння, класифікації, абстрагування).
- 2.** Встановлення *гуманних відносин* (право на власну думку, свобода вибору, повага до учасників) та фасілітаторська функція ведучого.
- 3.** Створення *ситуації успіху* (педагогам важливо дати відчутти свою умілість, здібності; і так це зробити, щоб у них вирости крила за спиною).
- 4.** Утримання *«балансу між розумом і душею»*, який означає що крім інформації слід приділяти увагу в рівній мірі душевній енергії, а в певних ситуаціях — йти на компроміси, співвідносячи розумне рішення з душевними поривами.
- 5.** Розвиток *творчості* (створення нового змісту, поява нового досвіду).
- 6.** Організація *комунікації* (навчання вмінню налагоджувати контакти, слухати і чути, вчитися говорити приємно, вміти висловити повагу, радість, вдячність, сумнів, переживання, але неодмінно інтелігентно).

7. Наявність *рефлексії* (фіксування стану саморозвитку і причин, які йому сприяли або перешкоджали) або дебрифінгу (час обговорити отриманий досвід), або Огляд післядій (After Action Review — AAR) — процедура отримання перспектив і застосування засвоєних уроків). Ідеально проведена інтеракція — коли в учасників стався ряд цінних інсайтів і вербалізовано необхідні висновки.

Техніки та правила проведення інтерактивних форм методичної роботи

Організація методичної роботи у ЗДО на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії вимагає дотримання певних *принципів*, що за своєю спрямованістю розподіляються на формувальні та реалізуючі. Формувальні принципи (всебічність, комплексність, цілісність, максимальна визначеність, актуальність, єдність, науковість та доступність) визначають зміст методичної роботи. Реалізуючі принципи (практична спрямованість, гуманізація, гуманітаризація, демократизація, систематичність, послідовність, наступність, перспективність, співробітництво, індивідуалізація та диференціація, оперативність, гнучкість, мобільність, системність, колективний характер) визначають шляхи забезпечення якості результатів такої роботи.

Не менш важливий фактор при проведенні методичного заходу — це *особистість ведучого (ментора, керівника, тренера)*. Інтерактивна форма методичної роботи вимагає від ментора великого такту, вміння уважно вислуховувати співрозмовника, підтримувати діалог, доброзичливо приймати критику, і чинити так, щоб вплинути на них, перш за все, своєю поведінкою. Від його комунікабельності та професіоналізму, душевної іскорки залежить успіх методичного заходу.

Крім того, організація інтеракцій має певні особливості, тому визначимо **техніки та правила проведення інтерактивних форм методичної роботи:**

- *Психологічний комфорт - перш за все!* Інтерактивні види діяльності завжди пов'язані з тим чи іншим ступенем психологічної або фізичної уразливості, тому завжди передбачайте «острівці» психологічної безпеки.

- *Уважне ставлення до підготовки простору для роботи.* Всім учасникам має бути комфортно: бачити, слухати, брати, записувати і навіть сидіти. Приміщення слід підготувати так, щоб учасникам було легко переміщуватися для роботи у великих і малих групах. Іншими словами, має бути створено фізичний комфорт. Погано, якщо комусь доведеться сидіти, «звернувши» шию. Тому столи краще поставити «ялинкою», щоб кожен учасник сидів напівоберти до ведучого заходу і мав можливість спілкуватися в малій групі. Добре, якщо заздалегідь будуть підготовлені матеріали, необхідні для творчої роботи.

- *Учасники самі контролюють ступінь своєї участі в діяльності.* Не висувайте таких правил як «До роботи мають бути залучені всі учасники», «Активність обов'язкова», «Тут всі учасники — глядачів немає». Краще постійно заохочувати учасників до активності, але в той же час вони мають знати з самого початку, що самі вирішують, наскільки активними бути — тільки вони і ніхто інший. Учасник сам може вибирати, коли бути

максимально активним у всіх відносинах, коли утриматися від фізичної активності, а коли взагалі відсидітися осторонь в якості спостерігача. Ми не можемо змусити людину брати участь, навпаки, її байдужість — сигнал нам, що ми щось робимо не так.

- **Учасники самі несуть відповідальність за своє навчання.** Доведіть до кожного учасника думку, що, вибираючи психологічну безпеку і мінімізуючи ступінь своєї участі, він також мінімізує для себе і навчальний ефект, і відповідальність за це.

- **Не грайте заради гри.** Завжди майте чітку відповідь на питання, навіщо ви використовуєте той чи інший вид діяльності і які саме цілі при цьому переслідуйте. Не використовуйте гру тільки тому, що це «хороша гра на комунікацію». Співвідносьте мету гри або вправи з цілями вашого заходу.

- **Не впевнений — не берися.** Особливістю видів діяльності, пов'язаних із навчальною фасилітацією, є їх потужний емоційний і навчальний ефект, тому якщо ця місія є для вас важкою, щось залишається незрозумілим, краще не включати такий вид діяльності до програми заходу.

- **Включайте емоції, активізуйте духовний потенціал слухачів.** Пам'ятайте, що глибина засвоєних знань буде прямо пропорційна глибині емоцій, яких ви торкнетесь.

- **Доберіть доцільну кількість учасників.** Кількість учасників пропорційно впливає на якість навчання. В інтеракції оптимальною є кількість в 10-15 педагогів, не можна перевищувати кількість більшу за 30 осіб. Краще поділити учасників на 2 підгрупи, бо тільки тоді можлива продуктивна праця в малих групах.

- **Поставтеся з увагою до питань процедури і регламенту.** Про це треба домовитись із самого початку і докласти всіх зусиль, щоб не порушувати його. Ведіть таймінг.

- **Ретельно продумайте кількість і тривалість ігрових вправ.** Не прагніть до безлічі ігор, але вибирайте такі, що мають найбільший ефект. Віддавайте перевагу вправам із простими інструкціями і кроками. Не використовуйте більш ніж 3 інтеракції на 1 заході.

- **Важливо, щоб кожний учасник був почутий,** кожній групі була надана можливість виступити з проблеми.

- **Відмовтеся від критики.** Корисно домовитись про те, що всі учасники будуть виявляти терпимість до будь-якої точки зору, поважати право кожного на свободу слова, поважати його гідність.

- **Поставтеся з повагою до поєднання учасників у групи.** Спочатку це краще робити на основі добровільності. Потім разом скористатися принципом випадковості вибору.

- **Будьте включені у процес.** Усвідомлюйте все, що відбувається між вами і групою, усередині групи, на всіх рівнях — ментальному, фізичному, соціальному й емоційному. Немає нічого гіршого, ніж кам'яне обличчя фасилітатора під час гри. Якщо ви самі будете ентузіастом, ваші учасники теж будуть на піку ентузіазму. Вам стократно повернеться те, що ви спланували.

- **Не намагайтеся вести слухачів «до успіху».** Участь у хорошій грі, часто з сильними позитивними або негативними емоціями, дає найкращий

навчальний ефект. Відійдіть убік, усуньтеся, довіртеся силі впливу ігрового процесу.

- Після вправи виділіть час на повноцінний дебрифінг. Слово «дебрифінг» було запозичене американськими психологами з військової термінології, де воно позначало процедуру, зворотну «брифінгу» (англ. Briefing — «інструктаж»), щось на кшталт «розбору польотів», короткої бесіди. Дебрифінг — це можливість пов'язати досвід із концепціями і принципами. Люди не навчаються з досвіду, вони навчаються з рефлексії з досвіду. Під час самого дебрифінгу підштовхуйте учасників до вільного спонтанного висловлення своїх думок, однак, якщо дискусія перетвориться на потік свідомості, поверніться до заздалегідь заготовлених списків питань.

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

Набуття вихователями закладів дошкільної освіти базового рівня професійно-методичної компетентності відбувається під час професійної підготовки у закладі вищої освіти. Однак підтримка цього рівня і подальший розвиток залежить від ефективності організації методичної роботи у ЗДО.

За І. Жерносеком, **методична робота** — це цілісна система взаємопов'язаних дій, що спрямована на всебічне підвищення кваліфікації педагога. Умовою якості методичної роботи є її здійснення в умовах **методичного простору**, який за визначенням М. Поташника — «це цілісна, заснована на досягненнях науки та передового педагогічного досвіду система взаємопов'язаних заходів, спрямованих на всебічне підвищення кваліфікації та професійної майстерності кожного вчителя і вихователя, на розвиток і підвищення творчого потенціалу педагогічного колективу в цілому, а в кінцевому результаті — підвищення якості та ефективності освітнього процесу».

Під організацією **методичної роботи з вихователями ЗДО** науковці розуміють цілеспрямовану роботу вихователя-методиста з вихователями різного рівня професійно-методичної компетентності з метою підвищення їхньої педагогічної майстерності й оцінно-рефлексивної діяльності методичної спрямованості. На відміну від організації методичної роботи в закладах освіти інших рівнів, вихователь-методист ЗДО є фахівцем, посадові обов'язки якого безпосередньо зосереджені на концентрації і підтримці зусиль вихователів із реалізації нових знань, нового досвіду, набутих під час навчання на курсах підвищення кваліфікації, в міжтестастаційний період.

Функції вихователя-методиста ЗДО є такі: діагностична, прогностична, моделювальна, компенсаторна, відновлювальна, корегувальна, координаційна, пропагандистська, рекламна, контрольо-інформаційна. Різноманіття функцій і завдань методичної роботи, що постійно оновлюються, характер їх змісту, а також урахування особливостей конкретних освітніх закладів вимагають від методичної служби підвищення ефективності традиційних і застосування нових форм роботи.

В організації методичної роботи вплив вихователя-методиста на вихователів може бути прямим і опосередкованим. Прямий вплив здійснюється переважно у форматі суб'єкт-об'єктної взаємодії, що не сприяє ефективності методичної роботи. Більш продуктивним є опосередкований вплив, що передбачає організацію методичної роботи на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Саме такий спосіб організації взаємодії забезпечує залучення вихователів до самостійної активної пошуково-методичної роботи.

Зокрема, нині поширення набули такі **інноваційні форми організації методичної роботи**: тренінги, майстер-класи, квести, методичні ігри-стратегії, педагогічні батли або слаломі, круглі столи, бліци, брифінги, інформаційні трибуни, дивертисменти, літературні кафе, авторські школи, челенджі, методичні фестивалі, панорами, вернісажі та аукціони педагогічних ідей, прес-релізи та професійні постери (колажі), презентаційні меседжі, реклами, а також аналоги популярних сучасних радіо- і телепередач, ток-шоу тощо, які значною мірою урізноманітнюють співпрацю методистів і педагогічних працівників у справі підвищення їхньої кваліфікації та педагогічної майстерності.

Проведення інноваційних форм методичної роботи вимагає від керівника-організатора необхідних методичних і психологічних знань та вмінь: уміння здійснювати психологічну підготовку, правильно організувати простір заняття, регламентувати етапи роботи та долучати всіх учасників до процесу обговорення. А ще необхідно знати особливості різних форм, прийомів, технік інтерактивного навчання та диференційовано їх використовувати відповідно до мети заходу: мотиваційні, інформаційні, інформаційно-понятійні, інформаційно-адаптивні, творчо-прикладні й аналітичні, евристично-аналітичні та адаптивні, презентаційні, підсумкові.

У педагогічній літературі **організаційні форми методичної роботи класифікуються по-різному**. Серед класифікації зустрічаються наступні види:

- за кількісним складом учасників (колективні, групові, індивідуальні),
- за ступенем активності учасників (пасивні, активні, інтерактивні),
- за ступенем новизни (традиційні, нетрадиційні, новітні),
- за способом організації (заплановані, спонтанні, неформальні),
- за тривалістю (довгочасні, короткочасні, постійнодіючі).

Розрізняються **індивідуальні базові форми роботи**, до яких належать консультування, наставництво та індивідуальні утворені форми — стажування, виконання післякурсого завдання, звіт, відвідування занять і заходів, дистанційне навчання, самоосвіта тощо. **Групові базові форми роботи** — творча група, школа передового досвіду, школа молодого спеціаліста; групові утворені форми: творчі оперативні та динамічні групи, фокус-групи тощо. **Колективні базові форми роботи**: конференції; методичні об'єднання; семінари; конкурси; виставки; колективні перегляди; фестивалі; педагогічні читання. Зазначені форми роботи можуть бути інтегрованими в методичний день, тиждень, місяць; День професійної майстерності тощо.

Більш детально розглянемо класифікацію за ступенем активності учасників. У дослідженнях О. Пометун та Л. Пироженко інтерактивну модель діяльності розглядають як «певний різновид активного навчання, який має свої особливості та закономірності».

Пасивні форми роботи методичної служби зорієнтовані більшою мірою на репродуктивну мисленнєву діяльність і забезпечують опору на знання; організуються шляхом інформування педагогів. Інформатор виступає активним об'єктом, а слухачі – пасивні глядачі, думка яких не враховується, рівень сприйняття інформації визначити не можливо. Методи та прийоми:

лекції, доповіді, розповіді, пояснення, вказівки, виступ, робота з текстом-джерелом.

Активні форми забезпечують зв'язок між інформатором та слухачами, присутній діалог, що допомагає встановленню контактів, ментор має можливість оцінити рівень компетентності педагогів, однак це односторонній вимір. Методи та прийоми: методичний діалог, співбесіда, запитання, тестування, анкетування, консультація.

Активне навчання передбачає таке:

- Завдання активного навчання — не надати якомога більше навчального матеріалу, а змінити знання, ставлення та/або поведінку учнів.
- Тренер є не просто поширювачем інформації, а радше фасилітатором передачі досвіду та процесу навчання.
- Завдання учня — не лише слухати і засвоювати, а спостерігати, обговорювати, читати, практикуватися, рефлексувати та вирішувати проблеми.
- Стиль запитань — замість «Чи ви зрозуміли?» — «Чому ми так робимо?», «Чи це найкращий спосіб?», «Що, якщо ми...?»
- Методологія тренінгу — не лише говорити і засвоювати, а пробувати це робити на практиці. Тренінг передбачає, що більшість видів діяльності здійснюються самими учасниками, для того, щоб отримати практичний досвід, пов'язати з теорією та обміркувати власний досвід.
- Зміст не є чітко визначеним тренером, а радше потребами учасників;
- Основний фокус тренінгу — не на тренері і процесі викладання, а на учасниках і процесі навчання.

Активне навчання передбачає, що просте запам'ятовування інформації на когнітивному рівні є недостатнім. Людина має зрозуміти її, бути спроможною застосувати її, проаналізувати та оцінити. Так само, лише отримання інформації є недостатнім і на афективному рівні. Людина має мати змогу відреагувати на інформацію, оцінити її та «пропустити через себе».

У цьому контексті останнім часом особливо затребуваними стають **інтерактивні форми роботи з педагогічними працівниками**, в основі яких лежать принципи особистісно-орієнтованого навчання, безпосередньої участі кожного суб'єкта освітнього процесу як шукача шляхів і засобів розв'язання проблем.

Інтерактивні форми сприяють взаємодії всіх учасників педагогічного процесу, стимулюють пошук, творчу дослідницьку діяльність, активність учасників може навіть перевищувати активність ведучого. Створюються комфортні умови навчання, за яких кожен учасник відчуває свою інтелектуальну спроможність. Це робить продуктивним і сам процес навчання. Навчальний процес організований так, що всіх учасників залучено до процесу пізнання, створення певного результату, де кожен робить індивідуальний внесок, обмінюється знаннями, ідеями, способами діяльності. Відбувається цей процес в атмосфері взаємопідтримки. Це розвиває пізнавальну діяльність.

Систематизація таких форм і їх вибір залежать від мети, структури, завдань методичної роботи у ДНЗ. У процесі методичної роботи можуть використовуватися як традиційні, так і нетрадиційні форми та методи.

ЦЕ КОРИСНО ЗНАТИ!

Активні чи інтерактивні?

Часто педагоги вживають термін «активні методи та форми навчання» як синонім до більш поширеного на заході терміну «інтерактивні техніки». Проте ці поняття не тотожні.

Активні методи та форми навчання зорієнтовані активізувати пізнавальну діяльність учасників за допомогою постановки та розв'язання проблемних ситуацій та завдань. Це може бути проблемна лекція чи інша форма роботи.

Інтерактивні техніки або методи, окрім того, що активізують учасників, спрямовані ще й на їхню активну міжособистісну взаємодію. Інтерактивні техніки більш локальні, їх використовують під час навчальних, соціально-психологічних та інших семінарів і тренінгів. Головна їхня характеристика — міжособистісна взаємодія, якої досягають територіальним розміщенням учасників заходу й організацією їхньої спільної діяльності в малих групах.

ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

Слово «*інтерактив*» прийшло до нас з англійської від слова «інтеракт». «Інтер» — це «взаємний», «акт» — діяти. *Інтерактивний* — означає здатність взаємодіяти чи знаходитись в режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, з комп'ютером) або ким-небудь (з людиною). Отже, *інтерактивне навчання* — це, насамперед, діалогічне навчання, у процесі якого здійснюється взаємодія учасників.

Які основні характеристики «інтерактиву»? Слід визнати, що інтерактивне навчання — це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності. Вона має цілком конкретні і прогностичні цілі. Одна з них — створення комфортних умов навчання, таких, за яких кожен учасник відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність, що робить продуктивним сам процес навчання.

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що практично всі його учасники є задіяними в процесі пізнання; мають можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають. Спільна діяльність учасників у процесі пізнання, засвоєння навчального матеріалу означає, що кожен вносить свій особистий індивідуальний внесок, йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Причому відбувається це в атмосфері доброзичливості, взаємної підтримки, що дозволяє не тільки отримувати нові знання, але й розвивати саму пізнавальну діяльність, переводити її на більш високі знання, на більш високі форми кооперації і співробітництва.

Інтерактивна діяльність віддає перевагу організації й розвитку діалогічного спілкування, що веде до взаємодії, порозуміння, спільного вирішення завдань, які мають значення для кожного учасника. Інтерактив виключає домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншими. У ході діалогового навчання учасники вчаться критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі: аналізу обставин, відповідної інформації та альтернативних думок, прийняття продуманих рішень, участі в дискусіях та спілкуванні з іншими людьми.

Роль ведучого інтеракцій

Роль ведучого — підготувати педагогів до виконання їхніх завдань і одночасно допомагати їм у розвитку власних навичок планування, осмислення, вирішення завдань і прийнятті рішень. Окрім цієї ролі, ефективний ведучий (тренер) виконує також й інші ролі, такі як роль фасилітатора, лідера, консультанта, менеджера.

Фасилітатор — слово фасилітатор прийшло з англійської мови «facilitate» — допомагати, що означає полегшувати процес навчання. Оскільки фасилітатор більше слідкує за процесом, від нього не очікується глибоких знань з того чи іншого питання. Фасилітатор сприяє встановленню правил поведінки і слідкує, щоб учасники на відходили від процесу і змісту тренінгу.

Лідер – роль лідера як ведучого у процесі розширення кругозору педагога, набутті ним нових навичок і умінь. Хороші лідери знають, яких результатів вони хочуть досягнути тим чи іншим способом і постійно здійснюють оцінку досягнутих результатів.

Консультант – консультант може володіти специфічною інформацією з певного питання і бути експертом у сфері змісту та освітнього процесу. Як експерт у сфері навчального змісту, консультант заохочує інших використовувати певні методи і знання, здійснювати вибір навчальних матеріалів тощо. Як експерт у сфері навчального процесу, консультант надає методичні рекомендації. Щоб бути ефективним консультантом, необхідно завоювати довіру педагога і пам'ятати про спільні цілі і очікування.

Менеджер – тренер у ролі менеджера має вміти чітко спланувати час, зміст тренінгу, необхідні матеріали, організацію тренінгової кімнати тощо.

Наставник – зазвичай, один чи два тренінги не гарантують змін у компетентностях педагогів. Тому надзвичайно важливою є подальша підтримка педагогів на їхніх робочих місцях, яка передбачає спостереження за практикою педагогів, надання ефективного зворотного зв'язку з метою визначення успішної практики та практики, яка потребує покращення, планування подальших дій, надання професійної підтримки. Саме в цьому полягає роль наставника, який працює з педагогом на індивідуальній основі.

Найважливі спільні риси всіх ролей: довірливі партнерські стосунки з педагогом; поділене (спільне) лідерство – розуміння, що саме учасники є відповідальними за власний процес навчання.

КЛАСИФІКАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

Взагалі не існує загальноприйнятої класифікації інтерактивних форм роботи. Проте досвід практиків (І. Нікітіна) свідчить про доцільність класифікації інтерактивних форм методичної роботи з педагогічними працівниками ЗДО — зокрема, за цільовим призначенням (за метою): мотиваційні, організаційні, моделюючі, інформаційні, адаптивні, імітаційні, соціалізуючі або гармонізуючі (для згуртування колективу, комунікативні, спрямовані на розвиток особистості педагога), творчо-прикладні, презентаційні, діагностичні, рефлексивні.

Разом із тим, цей розподіл умовний, бо деякі форми можуть бути використані з декількома цілями – це залежить від змісту конкретної форми роботи.

Мотиваційні

(для мотивації, розкриття актуальності теми, вивірення очікувань)

- «Квік - налаштування»
- «Вірні і невірні судження»
- «Дерево очікувань», «Ганок очкувань»
- «Так - ні»
- «Метод ПРЕС»
- «Абзац»
- Обговорення притчі, легенди, метафори, цитати

Інформаційні

(для опрацювання теоретичної частини, надання інформ-блоку, ознайомлення з інформацією)

- Метод ІНСЕРТ
- Таблиця «Знаємо - Хочемо дізнатися - Дізналися» (З-Х-Д)
- Таблиця «Плюс - мінус - цікаво»
- «Товсті та тонкі питання»
- Читання із зупинками або питання Блума
- «Просунута лекція»
- «Бортовий щоденник»
- «Бібліографічний компас»
- «Психологічний бум»
- «Матриця», «Неповна таблиця»
- «Цитатні дебати»
- «Ажурна пилка»
- «Навчаючи, вчуся»

Інформаційно-понятійні

(для роботи з понятійним апаратом, тезаурусом)

- «Ключові терміни»
- «Переплутані логічні ланцюжки»

- «Диктант понять»
- «Перфокарти»
- «Кросворд»

Інформаційно-адаптивні

(для закріплення теоретичних знань, синтезу матеріалу)

- Ігри-змагання
- Вікторини
- Турніри
- Сінквейн, лимерик, хокку
- Взаємоопітування
- «Тайм – лайн»

Творчо-прикладні, аналітичні

(для створення моделей, системи роботи

та алгоритмів освітнього процесу, систематизації знань або матеріалу)

- «Педагогічне ательє»
- «Розподіл на кластери»
- Прийом «Фішбоу» (риб'яча кістка)
- Метод «кейс-стадії»
- Фліп-карти
- «Мапа проблеми»
- Метаплан

Евристично-аналітичні, адаптивні

(для генерування ідей, пошуку шляхів вирішення проблем, виявлення кращого досвіду)

- «Педагогічний полілог»
- «Творча студія»
- «Пошукове поле»
- «Мозкова атака»
- Групова дискусія
- Дебати Карла Поппера
- Методика Уолта Діснея
- Метафоричні ділові ігри (за Ж. Зав'яловою)
- Дискусії («ток-шоу», мозковий штурм, дискусія-ранжування, дискусія зі спостерігачами, дискусія «Шкала», дискусія «У два кола», «Дискусія з ротацією», «Відкритий простір»)
- Метод модерації
- «Рольовий репертуар вихователя»
- «Ротаційні трійки»
- «Коло ідей»
- «Проблема по колу»
- «Акваріум»
- «Дерево рішень»
- «Спрощення судове слухання»

Презентаційні

(для презентації досвіду)

- Творча година «Золоті розсипи»

- Прийом «Хвилинки презентації»
- Ток-шоу
- Вправа «Хвальки»
- Методичний ярмарок, толока
- Творчий звіт

Підсумкові

(для рефлексії, підведення підсумків, обговорення результатів, перевірки очікувань)

- «Галерея зізнань»
- Есе
- Міні-твір, «Творчий лист»
- Контрольні таблиці Д. Осборна
- «Рюкзак»
- «3:2:1»
- «Продовжи речення»
- Сінквейн, лимерик, хокку

СКАРБНИЧКА ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ, МЕТОДІВ І ПРИЙОМІВ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

Для мотивації, актуалізації, виявлення очікувань

«Квік-налаштування»

Мета: створення позитивного настрою на діяльність

Хід: Ведучий пропонує повторити осмислюючи слова:

1. Якщо ви хочете подобатися людям — посміхайтесь! Посмішка — сонячний промінчик для засмучених, протиотрута, створена природою від неприємностей.
2. Ви найкращі і красиві, нехай всі манекенниці світу вам позаздрять!
3. Є люди подібні золотій монеті: чим довше працюють, тим дорожче цінуються.
4. Немає кращої улюбленої подруги, ніж улюблена робота: не старіє і старіти не дає.
5. Труднощі загартовують на шляху до щастя.

Приєм «Вірні чи невірні судження»

Мета: стимуляція творчої розумової активності педагогів, пробудження інтересу до теми, яку вивчаємо.

Хід: Ведучий заздалегідь готує вислови або судження до обговорюваної теми та пропонує учасникам зробити вибір «вірно чи невірно».

Для вивчення теоретичних аспектів, ознайомлення з інформацією

Приєм «Взаємоопитування»

Мета: осмислення нового матеріалу, інформації, розвиток комунікативних навичок

Хід: Один із способів роботи в парах. Два педагоги читають текст, зупиняючись після кожного абзацу або блоку, і задають один одному питання різного рівня за змістом прочитаного.

Таблиця «Плюс — мінус — цікаво» (П — М — Ц)

Мета: стимулювання до активного слухання і критичного мислення.

Хід: це спосіб активної роботи з текстом; заповнення таблиці допомагає організувати роботу з інформацією; нова інформація заноситься в таблицю, по ходу прослуховування лекції заповнюються відповідні графи; даний прийом націлений на актуалізацію емоційних відносин у зв'язку з текстом. При читанні тексту пропонується фіксувати у відповідних графах таблиці інформацію, що відображає:

«+»	інформація, яка, з точки зору слухача носить позитивний характер
«-»	негативний

«!»	найбільш цікаві та спірні факти
«?»	є питання

При використанні даного прийому інформація не тільки більш активно сприймається (прослуховується, записується), систематизується, але і оцінюється. Подібна форма організації матеріалу дозволяє провести обговорення, дискусію щодо спірних питань.

Прийом «Навчаючи — учусь»

Мета: активізувати участь слухачів у навчанні та організація передачі своїх знань іншим людям,

Хід: Текст (матеріал) розподіляється на кількість учасників. Кожному учаснику пропонується діяти таким чином:

- Після того як ведучий назвав тему та мету і роздав вам картки із завданням, вам потрібно ознайомитися з інформацією, що міститься на вашій картці.
- Якщо вам щось незрозуміло, запитайте про це та перевірте у ведучого, чи правильно ви розумієте інформацію.
- Вам необхідно ознайомити зі своєю інформацією інших учасників. Підготуйтеся до передання цієї інформації іншим у доступній формі.
- Ви маєте право говорити тільки з однією особою. Ваше завдання полягає в тому, щоб поділитися своєю інформацією з іншими учасниками та самому дізнатися про певну інформацію від них.
- Уважно слухайте інформацію інших, намагайтеся отримати і запам'ятати якомога більше інформації, за необхідності зробіть короткі нотатки.
- Коли всі поділилися та отримали інформацію, розкажіть усім, про що ви дізналися від інших.

Метод «Ажурна пилка»

Мета: вивчення значної кількості інформації за короткий проміжок часу, заохочення колективної взаємодії.

Хід: Дії організуються таким чином:

1. Спочатку учасник працює в «домашній» групі.
2. Потім в іншій групі виступає в ролі «експертів» з питання, над яким працював в домашній групі, та отримав інформацію від представників інших груп.
3. В останній частині заняття знову повертається в свою «домашню» групу, для того щоб поділитися тією новою інформацією, яку йому надали учасники інших груп.

«Домашні» групи

1. Кожна група отримує завдання, вивчає його та обговорює свій матеріал.
2. Ведучому бажано обрати в групі головуєчого, тайм-скіпера (*той, хто стежить за часом*) та особу, яка ставить запитання, або переконатися, що кожний розуміє зміст матеріалу.

«Експертні» групи

1. Після того як ведучий об'єднав у нові групи, учасники стають експертами з тієї теми, що вивчалася в «домашній» групі.

2. По черзі кожний або кожна мають за визначений ведучим час якісно і в повному обсязі донести інформацію до членів інших груп та сприйняти нову інформацію від представників інших груп.

«Домашні» групи

1. Учасник повертається «додому», де має поділитися інформацією з членами своєї «домашньої» групи про нову інформацію, яку отримав від представників інших груп.
2. Виробляють спільні висновки та рішення.
3. Таким чином, за допомогою методу «Ажурна пилка» за короткий проміжок часу можна отримати велику кількість інформації.

Для роботи з понятійним апаратом

Приєм «Ключові терміни»

Мета: Сприяння активізації уваги слухачів при знайомстві з новою інформацією; активізація понять.

Хід: Ведучий вибирає з тексту 4-5 ключових слів та записує їх на дошці (мольберті, слайді).

Варіант «а». Парам відводиться 5 хвилин на те, щоб методом «мозкової атаки» дати загальну трактовку цих термінів та дати припущення, як вони будуть фігурувати в послідуєчому тексті.

Варіант «б». Учасникам пропонується в групі чи індивідуально скласти та записати власну версію розповіді, вживаючи усі запропоновані ключові терміни.

При знайомстві с первинним змістом, учасники порівнюють «свою» версію та версію «оригінального тексту». Доцільно звернутися до ключових термінів та обговорити виявлені збіги та виявлені суперечності.

Приєм «Диктант значень»

Мета: Сприяння активізації уваги слухачів при знайомстві з новою інформацією; активізація понять.

Хід: Цікавий спосіб словникового диктанту. Ведучий диктує не слова, а їх значення. Учасники повинні за значенням визначити слова і записати їх.

Для демонстрації зразків практичного впровадження обговорюваного матеріалу у практику роботи, обмін практичним досвідом

Майстер-клас

Мета: Демонстрація зразків практичного впровадження обговорюваного матеріалу у практику роботи (з досвіду роботи), активізація творчого потенціалу педагогів.

Хід: Збагатіть майстер-клас інтерактивними техніками й матимете якісний результат спільної діяльності. Наприклад, можна провести цикл майстер-класів у форматі методичної естафети — «Від творчого прийому до творчого заняття». Проведіть її у три етапи:

- *стоп-кадр* — запропонуйте педагогам у формі ділової гри продемонструвати нестандартні прийоми, методи, засоби навчання чи організації обговорюваних видів діяльності дітей;
- *калейдоскоп нестандартних занять* — разом перегляньте та проаналізуйте творчі знахідки педагогів: заняття-роздуми, подорожі, ігри-стратегії тощо;
- *трибуна вільних думок* — реалізуйте у формі диспуту «Творчість педагога — необхідність чи мода?».

Для закріплення знань, синтезу матеріалу

Інтелектуальні ігри та ігри-змагання

Мета: Розширення і поглиблення знань, отримані в результаті самоосвіти та практичної діяльності, вдосконалення вмінь аналізу та систематизації інформатизації з різних джерел, моделювання та прогнозування дій, спрямованих на творчі зміни у педагогічній практиці.

Хід: Завдання інтелектуального, професійного змісту дається двом (або декільком) командам. Результати порівнюються експертною групою, та визначається оптимальний варіант. Так, інтерактивна гра «Два кораблі» для «екіпажів» педагогів полягає в організації «подорожі по методичним скарбами». Для успішного подорожі вихователям надається стратегічна карта, де позначені основні етапи роботи. Мета кожної з команд — вибрати правильний послідовний шлях, вказати його напрямками — стрілками і довести свою думку.

Вікторина

Мета: Розширення і поглиблення знань, отримані в результаті самоосвіти та практичної діяльності, вдосконалення вмінь аналізу та систематизації інформатизації з різних джерел, моделювання та прогнозування дій, спрямованих на творчі зміни у педагогічній практиці.

Хід: Цікава гра, в ході якої в певній послідовності перед учасниками ставляться питання, на які вони дають відповіді в усній або письмовій формі.

Завдання можуть бути представлені у формі показу малюнків, фотографій, відтворення магнітофонних або відеозаписів, демонстрації дослідів. Необхідно дотримуватись певних умов:

1. Перед початком вікторини учасників знайомлять з правилами.
2. Кожна відповідь учасників оцінюється журі: за правильний і повний відповідь присуджуються два очки, за правильну, але не повну відповідь — один бал.
3. По закінченню гри бали підсумовуються і визначається переможець.
4. Якщо завдання вікторини давалося заздалегідь, демонстрація його здійснюється у відповідності зі сценарієм.
5. Відповіді на питання повинні бути достатньо чіткими та змістовними.
6. Завдання в письмовій формі передаються до журі через капітана.

Оголошення результатів і заохочення переможців проводиться після закінчення вікторини.

Підсумок гри, що виражається в аналізі її результатів, які дає керівник,

акцентуючи увагу присутніх на кращих відповідях, окремі з яких цитуються. Вікторини можуть організовуватися за правилами відомих телевізійних вікторин «Поле чудес», «Брейн-ринг», «Що? Де? Коли?» та інші при цьому треба дотримуватись концепції, атрибутів, правил даних програм.

**Для створення моделей освітнього процесу та алгоритму діяльності,
систематизації знань та матеріалу,
упровадження теорії у практику роботи**

Метод «кейс-стаді»

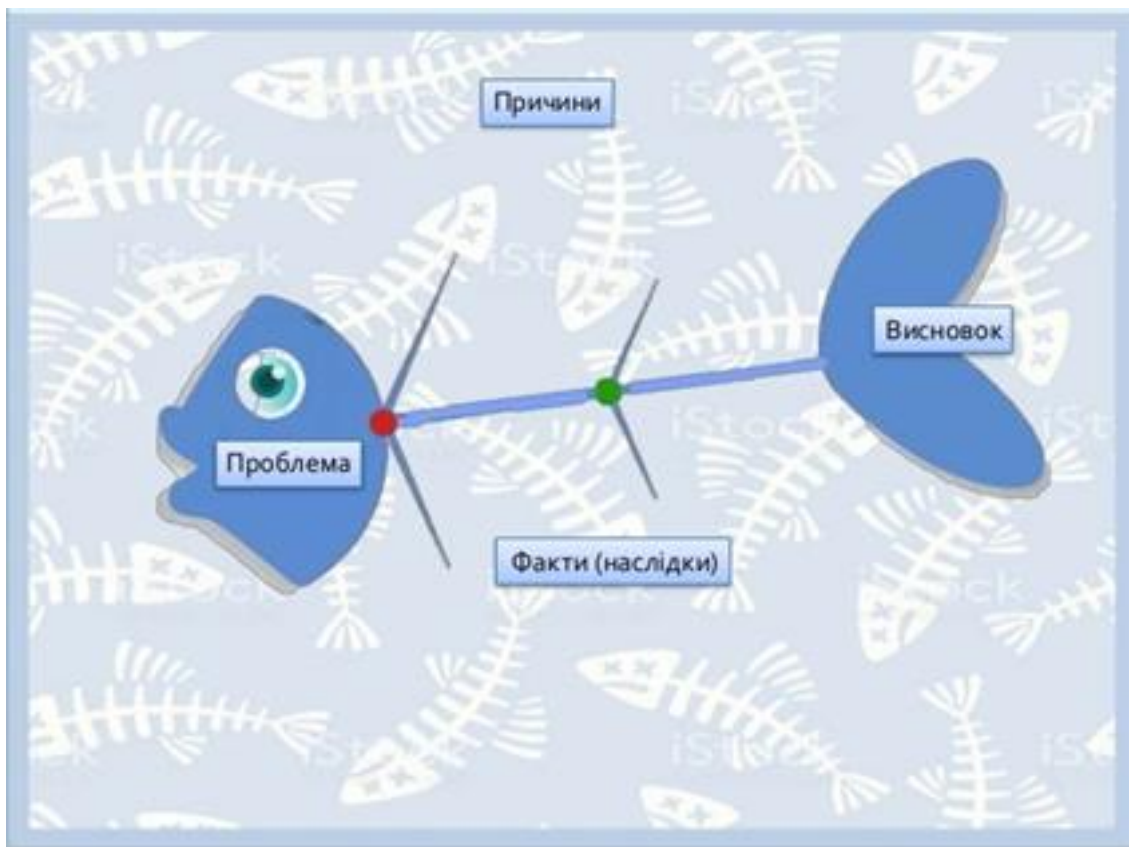
Мета: пошук шляхів вирішення проблеми

Хід: це навчання з використанням конкретних ситуацій. Метод «кейс-стаді» (або «кейс») — це опис конкретної ситуації, взятої з реального життя, для розв'язання якої потрібно запропонувати варіанти дії. Звичайно, робота з кейсами містить у собі знайомство з умовами, рішення проблеми та презентацію шляхів вирішення. Над кейсами працюють як індивідуально, так і в групі. Завдяки розбору «кейсів» слухачі набувають знань (це свого роду «консерви рішень»). Формуються навички роботи в команді, а саме: готувати презентації, проводити переговори, приймати та обґрунтовувати власні рішення.

Приєм «Фішбоун» (риб'яча кістка)

Мета: розвиток у педагогів критичного підходу до проблем педагогічної практики.

Хід: Аналіз виконується за схемою: голова – проблема, кістки – причини, хвіст – висновок.

Для вироблення нових рішень, генерування ідей, виявлення кращого досвіду

Прийом «Рольовий репертуар вихователя»

Мета: ознайомлення вихователів «початківців» з багатьма ролями педагога; пошук ефективних засобів спілкування з вихованцями і внутрішньої позиції, яку може вихователь реалізувати.

Хід: інтеракція між учасниками за наданою моделлю комунікацій відноситься до рольових припущень. Ця форма методичної роботи носить адаптаційний характер. Перед початком циклу рольового репертуару вихователя береться схема, в центрі якої схематично зображена особистість педагога. Від центру надходять багато незаповнених фрагментів.

Група розташовується по колу, кожному учаснику ведучий дає картку, на якій зафіксована певна професійна комунікативна позиція-роль («помічник», «мама», «вихователь», «лідер», «авторитет», «інформатор», «ідеал», «сам собі», «добрий», «спостерігач», «вчитель товариш», «суддя посередник», «гравець», «оцінювач»). Кожен з учасників групи отримує картку з певною позицією — роллю, зачитує і говорить, в чому він погоджується з такою характеристикою професійної позиції вихователя, а в чому — ні. При груповому обговоренні ролей слід акцентувати увагу вихователів на пошук власної внутрішньої позиції — ролі, виявлення її центру — ставлення до дітей.

«Акваріум»

Мета: пошук рішень, що спонукає учасників проявляти свою уяву та творчість, який досягається шляхом вільного вираження думок всіх учасників і допомагає знаходити кілька рішень з конкретної теми.

Хід: Ведучий об'єднує слухачів у дві-чотири групи і пропонує ознайомитися із завданням. Одна з груп сідає в центр зали та утворює своє маленьке коло (це «акваріум»). Учасники акваріуму починають обговорювати запропоновану проблему. Даній групі для виконання завдання необхідно:

- прочитати вголос ситуацію;
- обговорити її в групі, використовуючи метод дискусії;
- дійти спільного рішення за 3-5 хв.

Усі інші учасники мають тільки слухати, не втручаючись в хід обговорення, спостерігають, чи відбувається дискусія за визначеними правилами дискусії. Після закінчення 3-5 хвилин група займає свої місця, а слухачі обговорюють:

- чи погоджуєтесь ви з думкою групи;
- чи була ця думка достатньо аргументована, доведена;
- який з аргументів ви вважаєте найбільш переконливим.

Після цього місце в «Акваріумі» займає інша група та обговорює наступну ситуацію. Усі групи по черзі мають побувати в «Акваріумі», і діяльність кожної з них мусить бути обговорена слухачами.

Для презентації досвіду

Прийом «Хвилинки презентації»

Мета: поширення набутого передового досвіду і самопрезентація досягнень за короткий час.

Хід: Вихователі за відведений час повинні розповісти про свої досягнення як можна більшій кількості людей. Ознайомлені з досвідом вихователі оцінюють ідеї і висловлюються, який з представленого матеріалу слід детально вивчити і впровадити в свою роботу.

Для рефлексії

Галерея зізнань

Мета: виявлення рівня прояву якостей особистості учасників

Хід: Наприкінці засідання слухачам пропонується відповісти на 2 питання: Кому з педагогів адресується зізнання? За що?

Есе

Мета: організація висловлювання особистісних почуттів

Хід: Жанр критики і публіцистики, вільне трактування будь-якої літературної, філософської, естетичної, моральної та соціальної проблеми. Есе – це висловлення почуттів у вільній формі. Доцільно використовувати як невелике письмове завдання зазвичай на стадії рефлексії. Розрізняють 5- хвилинне есе, 10-хвилинне есе, а також більш тривалі і трудомісткі твори.

10-хвилинне есе. Після читання (прослуховування) і загального обговорення тексту педагогам пропонується організувати свої думки за допомогою 10-хвилинного есе (за методикою вільного листа). Для цього ведучий просить протягом 10 хвилин писати на запропоновану тему. Головне правило вільного листа не зупинятися, чи не перечитувати, не виправляти. При скруті можна письмово прокоментувати виниклу проблему і постаратися писати далі.

5-хвилинне есе. Цей вид письмового завдання зазвичай застосовується в кінці заняття, щоб допомогти педагогам підсумувати свої знання з вивченої теми. Для ведучого — це можливість отримати зворотній зв'язок. Тому педагогам можна запропонувати два пункти: написати, що вони дізналися за новою темою; поставити одне питання, на який вони так і не отримали відповіді.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ДІЛОВОЇ ГРИ «Оптимізація предметно-розвивального середовища дитячого садка» («Вихователь-методист дошкільного закладу», 2020 р., № 12)

Ведучий називає тему, мету та пояснює правила гри.

Колектив **об'єднується по 5—7 осіб** у такі рольові мікрогрупи:

- вихователі;
- батьки;
- вихованці;
- керівники;
- експерти.

I етап. Умовна назва — «Негатив».

У кожній групі учасники *відповідають на запитання*: «Що вас не влаштовує у виховному середовищі закладу, у стані морального виховання дітей, виховної роботи загалом?»

Відповіді учасники мають давати з позиції ролей, які вони виконують. Коли ідеї в одній групі вичерпані, члени інших груп за бажання додають свої.

Експерти фіксують всі ідеї, і після закінчення «мозкової атаки» формулюють проблеми, означені кожною групою.

II етап. Умовна назва — «Позитив».

Учасники гри обмірковують проблеми і *висувають ідеї* щодо того, як удосконалити виховне середовище закладу, поліпшити стан морального виховання дітей, виховну роботу загалом. Експерти фіксують ідеї.

III етап. Обговорення ідей.

Завдання — визначити, чи допоможуть ідеї розв'язати поставлену проблему і чи є реально їх втілити.

Насамкінець ведучий та учасники заходу ідеї узагальнюють, корегують і ранжують за значущістю.

Результат ділової гри — проект з удосконалення виховної практики в закладі. Його слід цікаво оформити, наприклад, у вигляді макету розгорнутої книги.

КОНСПЕКТИ ЗАСІДАНЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВІКІСТУДІЇ

(«Вихователь-методист дошкільного закладу», 2019 р., № 11)

Перше засідання педагогічної ВікіСтудії

Доповнена реальність, або

Новий погляд на використання ІКТ в закладі дошкільної освіти

Мета: поглиблювати знання педагогів про упровадження ІКТ в освітній процес закладу дошкільної освіти; ознайомлювати з особливостями використання технологій доповненої реальності під час роботи з дітьми.

Обладнання: ноутбуки, телевізор, підключення до мережі Інтернет, планшети, смартфони, відеофрагменти, презентація, фліпчарти, маркери, принтери, зразки розмальованих та чорно-білих додатків доповненої реальності програми Quiver, картини, книги («Аліса в країні див», «Котигорошко»), пазли, дитячі ігрові набори з доповненою реальністю.

ХІД:

Вихователь-методист вітає учасників засідання ВікіСтудії та пропонує взяти участь у диспуті.

Вихователь-методист: Майбутнє починається не завтра, воно конструюється вже сьогодні. Тож питання про мету освіти є питанням про те, якою має бути людина майбутнього. Соціальне замовлення світової спільноти потребує перш за все людей, здатних самостійно отримувати нові знання та досвід, з допитливістю досліджувати світ, адекватно діяти під час різноманітних проблемних ситуацій, реалізовувати свої здібності та потреби.

Вказує на те, що фахівцям майбутнього необхідні ґрунтовна та всебічна підготовка й такі навички:

- грамотність — базові знання мов, рахунку, фінансів, наук, культур;
- компетенції — критичне мислення, вирішення проблем, творче мислення, співробітництво;
- особистісні якості — цікавість, ініціативність, наполегливість, лідерство.

Вихователь-методист: Крім того, сучасні малюки вже характеризуються підвищеною пізнавальною активністю до всього, що пропонує довкілля: як, чому, навіщо?

Допомогти дітям оволодіти новітніми навичками можливо лише за умови використання сучасних підходів, технологій, методів та прийомів освіти. Не винятком є й ІКТ. Однак серед педагогів і батьків досі точаться суперечки про користь і шкоду, яку можуть завдати дітям гаджети. Отож чи варто використовувати планшети та смартфони при організації освітнього процесу з дошкільнятами?

Пропонує скористатись флінчартом та зафіксувати переваги й ризики використання гаджетів у роботі з дітьми дошкільного віку. Вихователі-методисти висловлюють свої думки, дискутують, аналізують висловлювання.

Вихователь-методист: Без сумніву, в ІКТ є свої плюси і мінуси. Якщо гаджети використовувати в освітньому процесі правильно, вони мають розвивальний ефект.

Пропонує ознайомитися з доповненою реальністю та запрошує переглянути експрес-презентацію «Доповнена реальність — інноваційний підхід до всебічного розвитку дітей дошкільного віку».

Вихователь-методист: Сучасний заклад дошкільної освіти, незважаючи на впровадження інноваційних технологій в освітній процес, багато в чому так і залишається місцем, де дитина отримує «готові» знання. Тоді як доповнена реальність дає можливість взяти участь у процесі й набути досвіду. Вона дає змогу «побувати» в місцях, куди важко або неможливо потрапити, розглянути в усіх деталях об'єкти, до яких немає вільного доступу.

Пояснює, що доповнена реальність (від англ. — augmented reality, або AR) — це доповнення фізичного світу за допомогою цифрових даних. Воно забезпечується комп'ютерними пристроями. Комунікація з доповненою реальністю виконується в режимі онлайн, а для забезпечення потрібного ефекту необхідна лише камера, зображення з якої буде доповнюватися віртуальними об'єктами.

Вихователь-методист: Технологія доповненої реальності активно використовується в багатьох сферах: науці, медицині, спорті, туризмі, рекламі тощо. Ця технологія дає унікальні можливості в освіті, зокрема дошкільній. AR-досвід найчастіше є більш яскравим, тому запам'ятовується краще, особливо, коли йдеться про дітей.

Наводить приклад прогулянки поверхнею Марса, під час якої можна вивчити ландшафт та поглянути на зоряне небо.

Доповнена реальність — це система, яка:

- поєднує віртуальне та реальне;
- взаємодіє в реальному часі;
- працює в 3D.

Вихователь-методист: Доповнена реальність використовує середовище навколо нас та просто накладає на нього певну частинку віртуальної інформації, наприклад, графіку, звуки та реакцію на дотики. З її допомогою можна побудувати візуальну модель дидактичного матеріалу.

Пропонує показати дітям 3D-модель планети Земля і пояснює, що так вони отримають її уже в готовому для сприйняття вигляді і не витратять час і когнітивні зусилля на її інтерпретацію.

Демонструє способи інтерактивної діяльності:

- за допомогою планшета (смартфона), відео в 2D або 3D, призми;

- за допомогою смартфона або планшета на базі ОС Android або iOS з програмним забезпеченням, а також спеціальних карток-зображень, розмальовок, книг, пазлів, ігрових дитячих наборів тощо.

Вихователь-методист: Використання мобільних пристроїв, смартфонів або планшетів як базових елементів доповненої реальності є цілком обґрунтованим з погляду достатньої потужності мобільних процесорів, великої роздільної здатності сучасних дисплеїв та вбудованих в пристрої камер.

Наводить перелік переваг використання доповненої реальності в освітньому процесі закладу дошкільної освіти:

- візуалізація (полегшує процес запам'ятовування та розвиває абстрактну уяву);
- наочність (трьохвимірний підхід дозволяє дослідити предмет або явище в деталях, з різних боків);
- цікавість («живі» картинки — це дійсно дивує);
- сучасність (оволодіння інноваційними технологіями в освітньому процесі);
- увага дошкільнят (ви будете тримати увагу своєї аудиторії);
- портативні й майже безкоштовні навчальні матеріали з доповненою реальністю (вам не потрібно вкладати кошти у фізичні матеріали та обладнання).

Вихователь-методист: Доповнена реальність робить цікаві речі ще цікавішими, реальність — ще реальнішою, а вихованців — ще розумнішими. З її допомогою можна навчитись чомусь новому та корисному й продемонструвати, наскільки неймовірним є світ та ми самі. Для дошкільнят це не лише доступний вид розширення власного кругозору, а й потужний мотиватор пізнавальної активності.

Пропонує майстер-клас «Завантаження та алгоритм роботи з програмою доповненої реальності Quiver:

1. Візьміть, будь ласка, свої планшети чи смартфони, підключіться до мережі Інтернет і встановіть на них мобільний додаток доповненої реальності Quiver через Play Market чи App Store.

2. На сайті <http://www.quivervision.com> знайдіть різноманітні розмальовки до додатку доповненої реальності Quiver.

3. Збережіть розмальовку і роздрукуйте або роздрукуйте сторінку безпосередньо з сайту.

4. Розфарбуйте роздруковану сторінку на свій смак.

5. Відкрийте на смартфоні чи планшеті програму Quiver і натисніть на іконку відтворення (кнопка з логотипом метелика), щоб приступити до перегляду.

6. Наведіть на розфарбовану картинку камеру смарт-пристрою. Переконайтеся, що бачите весь аркуш цілком. Якщо з'явиться червоний трикутник — розфарбування не в фокусі, змініть ракурс або покладіть лист на більш рівну поверхню. Якщо картинка покрилася синім прямокутником —

розфарбування в фокусі, ви вибрали правильний ракурс. Затримайте в цьому положенні пристрій на кілька секунд і картинка «оживе». Спробуйте.

Вихователь-методист: Додаток розпізнає зображення і виводить в реальному часі додаткові анімовані тривимірні об'єкти відповідно до теми вибраного розділу.

Вказує, що при кожному наступному виведенні вже сканованого зображення Інтернет-підключення не потрібне. Пропонує відключити стільникові дані та переконатися в цьому.

Напрямки додатка Quiver:

- QuiverVision
- Quiver Education
- Quiver Fashion
- QuiverMask.

Запрошує на віртуальну екскурсію додатками доповненої реальності Quiver на сайті <http://www.quivervision.com>. Звертає увагу слухачів на різноманітні серії розмальовок. Закликає ознайомитися з контентом сайту.

Наголошує на тому, що більшість сторінок на сайті безкоштовні, а формат PDF та картинки готові до друку. Просить звернути увагу на те, що додаток Quiver працює тільки з QuiverVision сторінками.

Вихователь-методист підбиває підсумки коучингу.

Друге засідання педагогічної ВікіСтудії **У фокусі — 3D-проекція**

Мета: розширювати знання педагогів про ІКТ та можливості їх використання в освітньому процесі; ознайомлювати з особливостями використання призм та планшетів для 3D-проекцій у роботі з дітьми дошкільного віку; навчити моделювати освітні ситуації за допомогою 3D-проекцій.

Обладнання: ноутбуки, планшети, смартфони з доступом до мережі Інтернет, телевізор, відеофрагменти, фліпчарти, маркери, зображення флешки, призми, паперовий шаблон трапеції, суперклеї, клейка стрічка, прозорий пластик (наприклад, з компакт-диска або можна використати прозору пластикову коробку), канцелярські ножі, ножиці, олівці, аркуші білого паперу, лінійки, стікери.

ХІД:

Вихователь-методист вітає учасників засідання ВікіСтудії та повідомляє тему зустрічі. Пропонує розглянути 3D-проекцію — голограми тварин, створені за допомогою планшета і призми.

Вихователь-методист: Сьогодні ми з вами навчимося виготовляти призми, відшукувати та завантажувати відповідне голографічне відео та моделювати освітні ситуації за допомогою 2D, 3D-проекцій. Для початку пропоную зупинитися на окремих теоретичних блоках.

Повідомляє учасникам засідання про особливості роботи дитини дошкільного віку з планшетом, можливість його використання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Вихователь-методист: А ще за допомогою планшетів можна моделювати різноманітні освітні ситуації, зокрема, з використанням голографічної призми з метою одержання 2D, 3D-проекцій. Створити таку віртуальну реальність можна за допомогою смартфона, спеціального відео й нескладної установки — голографічної призми.

Звертає увагу слухачів на технічні вимоги до зображення, зокрема:

- для 3D-проекції потрібне зображення закодоване у двомірному просторі;
- об'єкт має бути відображений одночасно з чотирьох різних боків;
- зображення мають бути розміщені на екрані під кутом 90° одне до одного.

Після цього вихователь-методист пропонує створити власну 3D-проекцію учасникам засідання за заданим алгоритмом.

Алгоритм створення 3D проекції:

- увімкніть планшет або смартфон;
- знайдіть на YouTube відповідне голографічне відео — введіть у пошукову стрічку текст «голографічне відео для 3D-проекції»;
- завантажте та запустіть відео;
- поставте у центр екрану призму.

Якщо все зробили правильно — з'явиться 3D-проекція.

Вихователь-методист: Усе просто! На проекції діти мають змогу детально розглянути будову об'єкта з усіх боків, співвіднести розміри деталей, порахувати їх, проаналізувати способи з'єднання, пересування тощо. А відтак — відтворити побачене за допомогою конструктора, паперу, глини, піску, олівця, природного чи залишкового матеріалу.

Вихователь-методист демонструє 3D-проекцію руху планети та пропонує учасникам засідання поміркувати, як можна використовувати її в освітній діяльності, навести приклади.

Вихователь-методист. Щоб отримати дивовижну віртуальну 3D реальність необхідна голографічна призма. Модель 3D-проектора легко зробити власноруч.

Запрошує учасників розташуватися за столами з матеріалами та виготовити призму за заданим алгоритмом.

Алгоритм створення голографічної призми:

- накресліть на аркуші паперу шаблон трапеції: висота — 3,5 см, довжина основ — 6 і 1 см;
- виріжте шаблон трапеції;
- обведіть трафарет на пластику та виріжте чотири таких деталі — сторони призми;
- складіть деталі в призму і скріпіть за допомогою клейкої стрічки або клею.

Вихователь-методист: Як інтегрувати такий вид роботи в освітній процес з дошкільниками? Спробуємо з вами з'ясувати відповідь на це запитання під час моделювання ігрових освітніх ситуацій.

Пропонує учасникам засідання об'єднатися в чотири команди. Кожна команда має змодельовати ігрові ситуації за одним з напрямів:

- 3D-проекції в освітній роботі з мовленнєвого розвитку;
- 3D-проекції в освітній роботі з логіко-математичного розвитку;
- 3D-проекції у пошуково-дослідницькій діяльності дітей дошкільного віку;
- 3D-проекції при ознайомленні дошкільнят зі світом природи.

Учасники працюють в командах 8—10 хв, записують ідеї на стікерах та розміщують їх на фліпчарті своєї команди. Відтак презентують свої ідеї колегам.

Вихователь-методист: Ідеї, які ви запропонували, демонструють широкий потенціал використання ІКТ, зокрема 3D-проекції, для поліпшення освітньої діяльності в закладах дошкільної освіти. Пропоную підбити підсумки нашого засідання за допомогою методу «635».

Учасники засідання об'єднуються у три рівнозначні групи: дві з них — генератори ідей; одна — аналітики. Генератори ідей працюють по п'ять хвилин за трьома напрямками:

- висловлюють ідеї, обговорюють їх та формують перелік «плюсів» - використання 3D-проекції в освітній роботі з дітьми дошкільного віку; обмінюються списками ідей та вивчають їх;
- готуються до захисту своїх ідей та до дискусії.

На виступ та презентацію власних пропозицій кожна команда отримує по три хвилини.

У цей час третя група — аналітики — узагальнює пропозиції обох груп та формує методичний реліз «Освітній потенціал поєднання призми і планшета». Відтак презентує його колегам.

Вихователь-методист підбиває підсумки засідання та дякує всім за участь.

Третє засідання педагогічної ВікіСтудії ***Quiver і дитяча допитливість***

Мета: підвищувати інформаційно-комунікаційну компетентність педагогів; навчити користуватися програмою доповненої реальності Quiver; розвивати творчий потенціал педагогів.

Обладнання: ноутбуки, телевізор, підключення до мережі Інтернет, планшети, смартфони, відеофрагменти, презентація, фліпчарти, кольорові маркери, принтери, кольорові олівці, фломастери, фарби, бейджі трьох кольорів.

ХІД:

Вихователь-методист вітає учасників засідання ВікіСтудії та повідомляє тему зустрічі. Демонструє відеоролик, в якому дитина старшого дошкільного віку досліджує явище виверження вулкана за допомогою програми та додатка доповненої реальності Quiver.

Аудиторія ділиться враженнями.

Вихователь-методист: Програма та додатки доповненої реальності Quiver цікаві можливістю оптимізувати освітній процес з дошкільнятами. Мені одразу захотілось випробувати її в своїй роботі.

Перегляд презентації з методичними рекомендаціями «Використання програми та додатків доповненої реальності Quiver в роботі з дітьми дошкільного віку».

Вихователь-методист: Створюючи різноманітні освітні ситуації (дослідницько-пошукові, комунікативно-діалогові, ігрові), педагоги використовують сучасні технології та методики. Ефективним для здобуття інформації, проведення дослідів та стимулювання мовленнєвої діяльності дошкільнят є використання смартфонів і планшетів з додатками доповненої реальності. З їх допомогою картинки та сторінки книжок «оживають» на очах у дитини, а ілюстрації перетворюються на 3D моделі, з якими можна гратись та виконувати завдання.

Це відмінний інструмент для освоєння різних тем, оскільки дозволяє краще зрозуміти матеріал. Використання цієї технології дає змогу дошкільнятам побувати в місцях, куди важко або неможливо потрапити, розглянути в усіх деталях об'єкти, до яких немає вільного доступу.

Наводить приклади.

Методика використання доповненої реальності:

Педагог знайомить малюків з певним матеріалом.

З допомогою смартфона розглядають його. Діти бачать все те, про що їм щойно розповідали практично в реальному житті.

Малюки описують, аналізують, порівнюють побачене і почуте, роблять висновки.

Вихователь може поставити питання щодо побаченого або звернути увагу вихованців на важливі речі в процесі AR-досвіду.

Малюки, за бажанням, можуть самі розмалювати запропоновані розмальовки, використавши знайомі їм способи образотворення.

Розмальовані дітьми картинки миттю оживають і опиняються перед їхніми очима. Це дозволяє дітям розкрити свій творчий потенціал і взаємодіяти з особисто створеним персонажем.

Вказує на те, що такий досвід характеризується емоційністю та яскравістю, тому засвоюється дітьми краще.

Вчитель-методист: Як показує практика, кожна розмальована дітьми картинка оживає у своїй унікальній кольоровій гамі, що дає маленькому художнику безпосереднє і особливе почуття відповідальності, задоволення і гордості, дозволяє відчути себе справжнім чарівником!

Розповідає, як робота з додатками доповненої реальності Quiver впливає на дошкільнят. Вони:

- збагачують досвід розмальовування;
- насолоджуються тим, як їх художній твір чарівним чином оживає на смартекрані мають змогу переглядати анімації з будь-якого кута;
- взаємодіють і грають в ігри з анімованими персонажами, торкаючись до екрану;
- вдосконалюють вміння оперувати поняттями величин та навиками масштабування.

Наголошує, що Quiver — це відмінний інструмент для формування базових навичок у дитини дошкільного віку.

Варіанти використання доповненої реальності у роботі з дітьми дошкільного віку:

- імітувати реальні предмети;
- показати відеонаочність;
- перейти від теорії до практики;
- показати правильну відповідь або підказку;
- створити віртуального екскурсовода;
- організувати квест;
- розвивати зв'язне мовлення дошкільнят через аудіозапис та озвучення;
- показати 3D-зображення, мультик тощо;
- організувати інтерактивне спілкування з 3D-персонажами для розвитку комунікативності.

Наводить приклади.

Вихователь-методист: Кожна картинка додатка супроводжується звуком і тачем. Можна включити фари у машини, посигналити і виконати трюки; погладити коня, корову, і вони озвуться; пограти у футбол з динозавром. Таке використання додатка Quiver сприяє розвитку дрібної та зорової моторики, координації око-рух у дошкільнят.

Оголошує рекомендації щодо використання мобільного додатку Quiver.

Пропонує спробувати такі додатки, з допомогою яких вихованці розширюють та уточнюють активний словник, вдосконалюють граматичну будову мовлення, розвивають зв'язне мовлення:

- «пожежна машина»
- «виверження вулкана»
- «Динозавр Діно»
- «Пінгвін»
- «Лео»

Запрошує учасників змодельовати один з варіантів використання додатків доповненої реальності Quiver. На прикладі додатка «Корівка» формує для дітей наступні завдання та вправи:

- Назви, хто це?
- опиши корівку.
- Що вона робить?

- Придумай їй ім'я.
- Склади сюжетну розповідь за анімацією.

Вихователь-методист: Quiver Fashion призначений для створення моделей одягу. Крім розвитку естетичного смаку дітей, з його допомогою можна розширювати знання про різновиди одягу, збагачувати словниковий запас дітей з відповідних тем, розв'язувати завдання гендерного виховання, моделюючи одяг для дівчаток та хлопчиків.

Спеціальні алгоритми додатку Quiver Mask розпізнають контури обличчя людини й накладають на нього спеціальні фільтри-маски в режимі реального часу: звірячі вушка, носики, окуляри, шапочки тощо.

Вихователь-методист підбиває підсумки щодо використання програми та додатків доповненої реальності Quiver у закладах дошкільної освіти.

Пропонує заповнити освітній борд «Освітні перспективи програми та додатків доповненої реальності Quiver». Учасники створюють три фокус-групи та визначають їх модераторів. Модератори обирають членів фокус-групи, команди займають місця за столиками з відповідними позначками. Робота у фокус-групах, презентація освітніх бордів на фліпчартах.

Пропонує взяти участь у методичному фреші. Робота в Інтернеті, моделювання методів та прийомів використання додатків доповненої реальності у фокус-групах, обговорення шляхів їх представлення.

Проведення педагогічного пінг-понгу. Фокус-групи по-черзі демонструють колегам свої напрацювання, використовуючи планшети, залучаючи, за потреби, членів інших груп у ролі дошкільнят.

Вихователь-методист підбиває підсумки та дякує всім за співпрацю.

Четверте засідання педагогічної ВікіСтудії

Quiver запрошує до гри

Мета: продовжувати формувати готовність педагогів до впровадження ІКТ-інновацій на практиці; удосконалювати їх фахову майстерність; активізувати творчий потенціал, розвивати креативне мислення.

Обладнання: ноутбук, телевізор, аудіозапис, фліпчарт, кольорові маркери.

ХІД:

Вихователь-методист вітає учасників засідання ВікіСтудії та повідомляє тему зустрічі. Просить учасників стати в коло та по черзі розповісти про свій найвдаліший досвід використання ІКТ.

Запрошує подивитись, як вихованці опановують ази ІКТ. До музичної зали забігають дошкільнята і декламують слогани про ІКТ.

Перша дитина: В садочку постійно про нього говорять:

Якесь АТБ, але ні — ІКТ.

І з чим його їсти, і як його солять?

Як нам розібратися, що то таке?

Друга дитина: Ми знаєм Фейсбук — це просто прекрасно!

Про все і про всіх написано там.

Коли щось сподобалось, ставимо «класно»,

Відомо це навіть і малюкам.

Третя дитина: А ще в Інстраграмі цікаво сидіти.

Там стільки світлин — життя просто онлайн.

Ютуб безкінечно можливо дивитись.

Із Гугл хоч гори й вершини долай.

Четверта дитина: «Селфі», «е-мейл», «лайк», «поділитись» —

Всі ці слова знають діти тепер.

Це все ми змогли і навіть навчились,

Дізнались навіщо ото ІКТ.

(Дошкільнята читають реп, танцюють, імітуючи, що знімають кліп)

Ми маленькі дошкільнята,

Будем реп ми вам читати

Про смартфони і планшети,

Телефони і гаджети.

На заняттях ми вивчаєм

Не лише пісні, таночки, гами,

А складаєм самостійно

Ми комп'ютерні програми.

Без смартфонів, Інтернету

Ми життя не уявляєм.

Ігри, вірші і природу

На планшетах ми качаєм.

Ми з комп'ютерами дружим,

Любим ігри різні грати,

Бо ми діти-усезнайки,

Бо ми є акселерати.

Вихователь-методист запрошує переглянути інтегровану навчально-пізнавальну діяльність. Педагоги переходять до групової кімнати та дивляться «Відкриваємо ІгроЛенд» у групі старшого дошкільного віку з використанням доповненої реальності та медіанісочниці.

Після перегляду учасники майстер-класу повертаються до музичної зали.

Вихователь-методист запрошує до Інтернет-кафе, щоб обмінятися думками щодо заняття. Педагоги висловлюють свої думки, враження, побажання.

Вихователь-методист. Ми з вами переконались, що додатки «Quiver» — це не лише цікавий та доступний вид розширення кругозору дошкільнят, а й сучасний потужний мотиватор пізнавальної, мовленнєвої та соціальної активності дітей дошкільного віку.

Пропонує виконати вправу «Кластер»: за допомогою різнокольорових маркерів графічно змодельювати на фліпчарті інформацію із заголовком «Технологія доповненої реальності як тренд в дошкільній освіті».

Вихователь-методист підбиває підсумки та бажає успіхів.

П'яте засідання педагогічної ВікіСтудії *Тендер ІТ-ідей для розвитку дітей*

Мета: стимулювати педагогів упроваджувати ІКТ у освітній процес; розвивати вміння систематизувати, узагальнювати, оформлювати та поширювати перспективний досвід.

Обладнання: платформа для проведення вебінарів, ноутбуки, комп'ютери, підключення до мережі Інтернет, скайп-камери.

Умови:

- скайп-челендж розпочинається з конференц-зали міського управління освіти, де керівник управління освіти і науки міста вітає усіх учасників, а модератор ВікіСтудії дає виклик усім закладам дошкільної освіти;
- вихователям-методистам закладів дошкільної освіти необхідно організувати онлайн-показ використання в практиці роботи закладу ІКТ й технології доповненої реальності зокрема;
- онлайн-показ має тривати не більше 15 хвилин;
- онлайн-показ розпочинається словами: «Виклик прийнято! Ми використовуємо ІКТ та технологію доповненої реальності ось так! Приємного перегляду!»;
- онлайн-показ завершується словами: «Дякуємо за увагу! Сподіваємось, ми здивували вас. Передаємо виклик наступним учасникам челенджу»;
- по завершенню челенджу відкритим голосуванням визначається заклад дошкільної освіти, який найкраще впорався із завданням.

Умови проведення скайп-челенджу оголошуються за місяць до дати його проведення.

ХІД:

Начальник управління освіти і науки міста вітає всі заклади дошкільної освіти й запрошує взяти участь у «Тендері ІТ-ідей для розвитку дітей», який проходить у формі скайп-челенджу.

Челендж — це можливість продемонструвати всім свій досвід та майстерність.

Вихователь-методист закликає дотримуватись умов челенджу та розпочинає його.

Учасники челенджу презентують авторські напрацювання щодо використання програм та додатків доповненої реальності з практики роботи.

По завершенню челенджу проводиться відкрите голосування, за результатами якого визначається переможець. Заклад дошкільної освіти нагороджується дипломом та сертифікатом на придбання платної версії додатків доповненої реальності програми «Quiver».

ПЛАН-КОНСПЕКТ ТРЕНІНГУ

«Шляхи до творчості»

(«Вихователь-методист дошкільного закладу», 2018 р., № 01)

Мета:

- сформувати у вихователів уявлення про креативність, її роль у житті людини, шляхи формування і розвитку;
- допомогти кожному учаснику тренінгу усвідомити наявність власної креативності й необхідність її розвитку;
- ознайомити з бар'єрами, які перешкоджають актуалізації власних творчих ресурсів, та методами їх подолань.

ХІД:

I. Організаційний етап

Модератор повідомляє тему і мету тренінгу. Відтак пропонує вихователям об'єднатися у дві групи (для цього можна використати цукерки в обгортках двох видів, лічилку, умовні позначки, жеребкування тощо) та визначити правила роботи. Кожна група презентує свої правила, а модератор записує їх на дошці, визначаючи загальні правила для роботи учасників. Скажімо:

- виявляти доброзичливість, гнучкість, терпіння;
- дослухатися до думки кожного;
- не критикувати, не давати оцінок;
- брати активну участь у обговоренні.

II. Етап актуалізації знань

Модератор актуалізує опорні знання учасників тренінгу про такі поняття як: «творчість», «педагогічна творчість», «креативність». Відтак пропонує відповіді на такі запитання:

- Хто з вас вважає себе людиною творчою? Неординарною?
- А чи кожна людина може бути творцем і створити щось нове, оригінальне?

III. Діяльнісний етап

Модератор пропонує учасникам виконати п'ять вправ для кращого розуміння феномену креативності. На виконання кожної вправи відводиться не більше 10 хвилин.

Вправа 1. Творчі й руйнівні чинники особистості

Мета:

- усвідомити вплив власних рис характеру на якість свого життя.

Модератор пропонує учасникам розкрити риси характеру і особливості поведінки людини, які впливають на якість її життя. Перша група має розкрити риси характеру, які допомагають жити у сучасному мінливому світі, а друга — ті, які ускладнюють наше життя.

Очікувані відповіді учасників першої групи: любов до людей, оптимізм; прийняття себе і світу в усіх його проявах; вміння поглянути на проблему

очима інших; комунікабельність; бажання допомагати людям; мрійливість, вміння фантазувати; рішучість, цілеспрямованість, наполегливість; почуття гумору; впевненість у собі; оригінальність мислення; багата уява.

Очікувані відповіді учасників другої групи: невпевненість у собі; упередженість; занижена самооцінка; надмірна прихильність до принципів; несаможиттєвість; формалізм, заорганізованість; стереотип у мисленні та поведінці; тривожність; амбіційність.

Вправа 2. Креативна людина

Мета:

усвідомити наявність проявів креативності у власній діяльності.

Модератор пропонує учасникам назвати риси характеру й особливості поведінки, притаманні креативній людині.

Очікувані відповіді учасників: доброзичливість, артистичність, романтичність, відкритість, людинолюбство, винахідливість, витонченість, добродушність, акуратність, витримка, галантність, тактовність, цілеспрямованість, авторитетність, адекватність, наполегливість, ентузіазм, зібраність, веселість, серйозність, емоційність, інтелектуальність, щирість, доброта, оптимізм, енергійність, почуття гумору, розкутість, цілеспрямованість.

Вправа 3. Бар'єри креативності

Мета:

усвідомити бар'єри креативності.

Модератор пропонує учасникам назвати нестандартний спосіб використання різних предметів. Наприклад, відомо, що молотком забивають цвяхи. Але часто ми використовуємо предмети не за призначенням. Так молотком можна притримати папери на столі; використати його як якор; як ручку для важкої сумки тощо. Першій групі модератор пропонує назви таких предметів — кулькова ручка, чашка, книжка. Другій — тарілка, газета, ложка.

Очікувані відповіді учасників першої групи:

кулькова ручка — основа для вітрячка, трубочка для пускання бульбашок, диракол;

чашка — форма для вирізання кружечків, ваза для квітів, пристрій для прослухування звуків;

книжка — притримувач тканини.

Очікувані відповіді учасників другої групи:

ложка — лопатка для пісочниці; держак для підтримання квітів у вазоні, ложковий театр;

газета — капелюх, віяло, будь-яке орігамі;

тарілка — кермо авто, підставка під ікебану, сонечко.

Вправа 4. Асоціації

Мета:

розвивати асоціативне мислення, гнучкість і швидкість думки.

Модератор пропонує учасникам стати кружка і пояснює правила. Учасник кидає м'яч іншому і називає будь-який іменник. Отримавши м'яч, учасник

називає слово-асоціацію, яке виникло відразу після почутого іменника. Відповідати потрібно дуже швидко — миттєво. Кожен учасник називає своє слово-асоціацію.

Варіанти:

- Україна — мир, рідні, тепло, земля, калина, спокій;
- сонце — світле, жовте, тепле, гаряче, веселе;
- кохання — тепло, чоловік, почуття, щастя;
- діти — добро, робота, мрії, казка, фантазія, рідні.

Вправа 5. Політ фантазії

Мета:

- розвивати творчу уяву, гнучкість мислення, здатність бачити різні сторони однієї проблеми.

Модератор пропонує учасникам назвати позитивні й негативні сторони якоїсь неймовірної, фантастичної ситуації. Першій групі пропонує таку ситуацію: всі люди на Землі вдень сплять, а вночі працюють. Ситуація для другої групи: всі люди на Землі говорять однією мовою.

Очікувані відповіді учасників першої групи: позитив — не потрібно прокидатися зранку, менше видно бруду. Негатив — будуть томитися очі від напруги, використовуватиметься багато енергії для освітлення, буде важко помітити одне одного.

Очікувані відповіді учасників другої групи: позитив — люди краще розуміють одне одного; немає суперечок, яка мова краща. Негатив — діти не вивчають іноземну мову і менш розвинені.

IV. Заключний етап

На заключному етапі модератор пропонує кожній групі учасників сформулювати портрет креативного педагога і презентувати його. Відтак підбиває підсумки: креативність є важливим чинником розвитку особистості й визначає її готовність змінюватися, відмовлятися від стереотипів. Креативна людина привабливіша у спілкуванні, вона притягує до себе інших, з нею легко й цікаво. Креативність багато в чому визначає успішність діяльності людей різних професій. А в педагогічній діяльності креативність є пріоритетною.

Примітка. Модератор тренінгу має усвідомити, що не всіх учасників можна надихнути. Проте, це не причина, щоб відмовлятися від дій, а радше — професійний виклик. Тож, бажаємо успіху!

КОНСПЕКТ ТВОРЧОЇ ГРИ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ «ЛІТЕРАТУРНЕ КАФЕ»

Єрмішкіна Т.

(«Дошкільне виховання», 2020 р., № 4, С. 15-17)

Мета. Залучити педагогів до читання творів українських письменників. Активізувати творчі здібності. Сприяти налагодженню взаємодії в колективі, формуванню читацької культури.

Матеріал: скатерки на столах, вази з квітами; муляжі груші, яблука з ребусами на них; картки з іменами видатних дитячих письменників, муляж-піца; аркуші з віршами; коктейльний келих із паперовими різноколірними кружечками, на яких написані літери української абетки; аудіозаписи, програвач; картки-меню; набір кольорових карток; аркуші, олівці.

Учасники: ведуча — вихователька-методистка, господиня кафе — директорка, відвідувачі — педагоги закладу.

Умови гри. У грі можуть брати участь як окремі учасники, так і команди. Гравці за кожним столом обирають для себе «страви» — завдання, які виконують протягом 5 хвилин. По черзі діляться враженнями (результатами виконання).

Хід творчої гри

Тихо звучить легка приємна музика.

Ведуча. Шановні пані, вітаємо вас на відкритті нашого затишного літературного кафе! Ласкаво просимо, обирайте собі столики до душі. Сьогодні на вас чекають лише святкові літературні страви й улюблена музика.

Кожна книжка — таємниця,
Кожна книжка — цілий світ,
Духу творчого скарбниця,
Серця квітнучого цвіт.

Олександр Олесь

Учасниці сідають за 4 столи, утворюючи 4 групи.

Господиня кафе. Наше кафе не зовсім звичайне. Страви у нас готують дуже смачні, а головне — корисні. Вони не додадуть вам зайвої ваги — лише мудрості, сил і натхнення. А ще ви отримаєте особливі інтелект-калорії.

Отже, пропоную кожному столику обрати собі з нашого меню страву, яка зацікавить вас найбільше.

Меню літературного кафе

- Десерт «Фруктово-загадковий»
- Пудинг «Казковий»
- Коктейль «Абетковий»
- Піца «Авторська»

Ведуча роздає меню, учасники вибирають «страви». Потім ведуча і господиня кафе приносять «замовлення» — картки із завданнями й відповідні атрибути. Кожна команда виконує завдання. Звучить приємна мелодія у виконанні скрипки.

Десерт «Фруктово-загадковий»

Ведуча. У фруктах міститься багато вітамінів. А в наших фруктах — ще й ребуси. До вашої уваги вишукана «страва» французької кухні — буріме — літературна гра, яка передбачає складання віршів із заданими римами. З'явилася вона ще у XVII столітті, але популярна й нині.

Завдання. Розгадайте ребуси і складіть із розшифрованими словами віршик.

На муляжах яблук та груш приклеєні ребуси. Команда відгадує їх і складає вірш зі словами-відгадками: «лелека» - «далека». Наприклад:

Яка б дорога не була далека,
На Батьківщину вернеться лелека.

Пудинг «Казковий»

Ведуча. Мабуть, читаючи твори англійських письменників, ви не раз натрапляли на описи смачнючих пудингів — традиційної англійської страви з тіста. А от наш пудинг буде з кольорових карток і казок!

Завдання. Уявіть, що кожна кольорова картка — це якийсь персонаж чи предмет. Складіть і розкажіть казку, ілюструючи її картками.

Учасники отримують набір кольорових карток, складають казку, асоціюючи колір картки із певним персонажем чи предметом на власний розсуд.

Сюрприз від господині кафе «Хвилинка поезії»

Господиня кафе читає відвідувачам вірш Ліни Костенко «Про цінність часу». Звучить «Осінній вальс» Ф. Шопена.

Про цінність часу

Життя іде і все без коректур.
І час летить, не стишує галопу.
Давно нема маркізи Помпадур,
і ми живем уже після потопу.
Не знаю я, що буде після нас,
в які природа убереться шати.
Єдиний, хто не втомлюється, — час.

А ми живі, нам треба поспішати.
Зробити щось, лишити по собі,
а ми, нічого, — пройдемо, як тіні,
щоб тільки неба очі голубі
цю землю завжди бачили в цвітінні.
Щоб ці ліси не вимерли, як тур,
щоб ці слова не вичахли, як руди.
Життя іде і все без коректур,
і як напишеш, так уже і буде.
Але не бійся прикрого рядка.
Прозрінь не бійся, бо вони як ліки.
Не бійся правди, хоч яка гірка,
не бійся смутків, хоч вони як ріки.
Людині бійся душу ошукать,
бо в цьому схибиш — то уже навіки.

Ліна Костенко

Коктейль «Абетковий»

Ведуча. Не менш корисними для здоров'я є коктейлі, особливо зі свіжих натуральних фруктів. А в нашому кафе коктейль буде зі слів, що починаються на один і той самий звук. Він чудово активізує вашу пам'ять і уяву!

Завдання. Складіть розповідь із 5-6 речень, кожне слово якої починається на одну літеру абетки.

Хтось із учасників команди витягує з келиха папірець, на якому написана певна літера. Усі разом складають коротеньку розповідь. Наприклад: «Квітнуть конвалії. Королівські квіти кивають китицями, кличуть комах коло колючої кропиви. Комахи крутяться круг конвалій. Краса!».

Страва від шеф-кухаря «Поетична родзинка»

Ведуча. Наш шеф-кухар приготував для вас дуже смачні вишукані поетичні страви на власний смак. Він хоче пригостити кожен столик. «Посмакувавши», поділіться, будь ласка, враженнями з іншими відвідувачами кафе, зачитавши рядки з віршів, які вас найбільше вразили.

Командам роздають аркуші з віршами: Т. Шевченко «У нашій раї на землі», Леся Українка «На роковини», М. Грицан «Намисто із щастя». Тихо звучить «Вальс дощу» Я. Нікітіна. Учасники читають і обговорюють вірші в групах, потім хтось один зачитує вибрані рядки для інших.

Піца «Авторська»

Ведуча. Як відомо, піца складається з багатьох продуктів. Щоб добре посмакувати нашою стравою, маєте пригадати відомі вам факти про дитячих письменників.

Завдання. Не називаючи імен та прізвищ відомих дитячих письменників, ви маєте дати зрозуміти кожному відвідувачу кафе, про кого йдеться.

Команді подають муляж піци, на її інгредієнтах вони знаходять ім'я письменника, про якого мають розповісти.

- Василь Олександрович Сухомлинський.
- Тарас Григорович Шевченко.
- Наталя Львівна Забіла.
- Шарль Перро.

Наприклад: «Він народився 28 вересня 1918 року. Видатний педагог. Одна з найвідоміших його праць — «Школа під блакитним небом»... (В. О. Сухомлинський.)

Музична хвилинка

Господиня кафе. Жодне кафе неможливо уявити без музики, ви згодні? А тим паче наше, літературне. Послухаймо гарні українські пісні. Які ж вони мелодійні, зворушливі та поетичні!

Учасники слухають українські народні пісні: «Ніч яка місячна», «Ой, Марічко, чичері», «Чорні очка, як терен», «Два кольори».

П'ють чай із печивом, насолоджуючись музикою.

Господиня кафе. Шановні відвідувачі нашого кафе! Сподіваюся, вам припали до душі всі сьогоднішні страви, і, крім інтелект-калорій, ви отримали заряд позитивних емоцій та натхнення.

Ведуча. Дякуємо вам за цікаву гру. Упевнені, тепер ваш вогник творчості розгориться з більшою силою!

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ

Тим, хто працює з дорослою аудиторією, важливо пам'ятати, що дорослі учні мають певні особливості, які впливають на сприйняття ними пізнавальної інформації та зумовлюють навчальний процес. Цей процес подібний до навчального процесу дітей, та водночас відрізняється від нього.

Організатору методичної роботи слід пам'ятати, що дорослі — це учні, які вміють вчитися, мають певний позитивний або негативний навчальний і життєвий досвід. Вони можуть мати більше стереотипів та упереджень, аніж діти, проте їхні очікування і потреби є чіткішими, інтереси й уподобання — усталеними, а погляди та міркування — поміркованими та виваженими.

Основні принципи навчання дорослих

1. Навчання дорослих залежить від мотивації:

- Найважливішим джерелом мотивації є потреби та інтереси учасників, тому потрібно дізнатися про них і постійно на них посилалися.
- Мотивацію учасників можна підсилювати власним прикладом — ентузіазмом, енергією.
- Відзначаєте успіхи і досягнення учасників.
- Використовуйте «криголами».

2. Навчання має якомога більше відповідати індивідуальним навчальним стилям та індивідуальним особливостям учасників.

- Використовуйте різноманітні методи навчання так, щоб вони відповідали різним індивідуальним особливостям учасників: говоріть до слухачів, пишіть на плакатах для візуалів, використовуйте ігри для тих, хто любить практику.

3. Навчання залежить від минулого та теперішнього досвіду.

- Дізнайтеся про знання і досвід учасників.
- Розвивайте те, що вже вміють учасники і пам'ятайте, що найкраще засвоюються ті знання, які пов'язані з уже існуючими знаннями й досвідом.
- Створіть можливості для обміну досвідом між учасниками — їх існуючі знання і досвід є одним із найбагатших джерел для навчання.
- Не ставте під сумнів існуючі знання і досвід учасників, бо таким чином ви можете викликати спротив до нових знань. Радше вказуйте на нові ситуації і умови як привід до впровадження нових методів та діяльності.
- Використовуйте ситуації з життя учасників.
- Використовуйте методи навчання з високим рівнем участі: рольові гри, дискусії тощо.

4. Навчання залежить від активного залучення учасників до процесу навчання.

- Люди навчаються краще і охочіше, коли є «акторами», а не «спостерігачами» процесу навчання.

- Використовуйте різні активні методи навчання, що залучають інтелектуальний (вирішення проблем, аналіз кейсів), емоційний (рольові ігри, дискусії) і фізичний (ігри, енерджайзери) потенціали.

5. Навчання залежить від створеної атмосфери комфорту і взаємоповаги.

- Створіть відповідну атмосферу через: таку організацію простору, яка б заохочувала до взаємодії; вправи, які дають можливість учасникам більше познайомитись один із одним; пояснення процесу тренінгу і своїх очікувань щодо учасників – це забезпечить їм почуття безпеки.
- Використовуйте шкалу труднощів – починайте від простих завдань, поступово переходячи до складніших.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ У ЗДО

I. Оптимальність цілей і завдань методичної роботи як системи та її рівнів:

- чітко визначені прогнозовані проміжні та кінцеві результати на достовірній діагностичній основі;
- урахування рівня професійної компетентності педагогічних працівників та стану освітнього процесу;
- урахування в процесі визначення цілей, завдань досягнення педагогічної теорії та перспективної педагогічної практики, вимог реформування освіти;
- доцільне охоплення педагогічних проблем, необхідних для професійного розвитку педагогічних працівників.

II. Оптимальність визначення змісту та його інформаційна насиченість:

- актуальність проблематики та її спрямованість на практику;
- пріоритетність та генералізація змісту;
- оптимальність об'єму змісту;
- інформаційне забезпечення змісту;
- відповідність змісту визначеним цілям та завданням.

III. Оптимальність педагогічних засобів, адекватних цілям і змісту методичної роботи:

- забезпечення єдності: цілі – зміст – засоби;
- доцільність поєднання традиційного та нового, об'єм евристичної діяльності;
- активізація творчої активності педагогічних працівників;
- можливість здійснення диференціації та діалогічного підходу;
- стимули до професійного саморозвитку.

IV. Організація методичної роботи як системи визначається за ознаками:

- забезпеченість взаємозв'язку та якості (реалізація вимог) усіх структурних компонентів системи;
- діагностичний та системний підхід до організації; діагностичність визначених цілей;
- визначеність чітких пріоритетів методичної роботи;
- раціональність витраченого часу на організацію та проведення методичних заходів;
- спрямованість усіх заходів на кінцевий результат;
- керованість методичної роботи.

Рівні функціонування методичної роботи як системи

Високий рівень:

- чітке бачення прогнозованих проміжних та кінцевих результатів;
- зосередження зусиль на вирішенні актуальних проблем;
- приріст професійно необхідних ЗУН в окремих заходах і в цілому не менше, як на 20%;
- задоволеність педагогічних кадрів функціонуванням методичної системи не менше, як 75%;
- зацікавленість у методичній роботі не менше, як 50%;
- стала тенденція до зменшення контрасту між позитивним і недоліками у стані викладання предметів, масовий прояв творчості.

Достатній рівень:

- приріст необхідних ЗУН не перевищує 25%;
- задоволення потреб у методичній роботі до 75%;
- окремі питання стану викладання предметів практично не вирішуються.

Середній рівень:

- система методичної роботи існує формально;
- методичні заходи не підпорядковані кінцевим результатам;
- приріст ЗУН до 15%;
- задоволення потреб у методичній роботі: повністю – до 10%, частково – до 40%;
- стан навчання предметів у цілому залишається без суттєвих змін, освітній процес з дітьми стандартизований, методика навчання та виховання однотипна.

Початковий рівень:

- відсутність методичної роботи як системи;
- приріст ЗУН у педагогів до 5%;
- задоволення потреб у методичній роботі: повністю – до 0,5%, частково – до 35%;
- до 60% педагогів нейтрально або негативно відносяться до методичної роботи.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Обов'язкова література

1. Виноградова Н.А. Методическая работа в ДОУ. Эффективные формы и методы: метод. пособие / Н.А.Виноградова, Н.В.Микляева, Ю.Н.Родионова. М.: Айрис-прес, 2008. 192 с.
2. Внутрішня система забезпечення якості освіти: на що звернути увагу вихователю-методисту. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2021. № 1. С. 57-59.
3. Дралюк Я., Гриненко Л. SWOT-аналіз як інструмент стратегічного планування методичної роботи. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2018. № 4. С.10-15.
4. Кіндрат І. Що поліпшить методичну роботу? Інтерактив! *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2020. № 12. С.16-20.
5. Кравчишина О. Як організувати систему контролю в новому навчальному році. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2020. № 8. С. 40-42.
6. Крутій К.Л. Моніторинг як сучасний засіб управління якістю освіти в дошкільному навчальному закладі: монографія. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2010. 172 с.
7. Макаренко С.І. Науково-методичний супровід як провідна технологія методичної роботи на шляху до Нової української школи. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2018. № 6 (10), August. С. 8-16.
8. Макаренко С.І. Проектування індивідуальної траєкторії професійного розвитку майбутнього педагога дошкільної освіти. *Професійна підготовка педагогів дошкільної освіти в умовах європейського вибору: проблеми, пошуки, здобутки*. Монографія / [Брежнєва О.Г., Березіна О.О., Бухало О.Л. та ін.; за наук. ред. О.Г. Брежнєвої]. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2020. С. 114-137.
9. Нікітіна І.І. Інноваційні форми методичної роботи як фактор підвищення професійної майстерності педагогів-дошкільників: метод. посіб. з досвіду роботи. м. Бахмут, 2016. 100 с.
10. Носачова Т., Стаєнна О. Внутрішня система забезпечення якості освіти: методична складова // YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KnI-бpQEXyA>.
11. Скрипник Н. І. Методична робота в дошкільній освіті: навчально-методичний посібник. МОН України, Уманський держ. Пед. ун-т імені Павла Тичини, ф-т дошкільної та спец. Освіти. Умань : Візаві, 2019. 108 с.
12. Стаєнна О. Карантин — не перешкода! або Як налагодити методичну роботу віддалено. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2020. № 5. С. 4-8.
13. Форми і методи методичної роботи для професійного кейсу вихователя-методиста. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2019. № 11. С. 24-25.
14. Шаповал Н. Вітер змін, або Оновлення векторів у методичній роботі. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2019. № 4. С. 4-11.

15. Як створити внутрішню систему забезпечення якості освіти. Електронний poradnik для директора ЗДО. Укл.: Ю. Карась, Г. Мозирко, Н. Омеляненко, В. Третяк, О. Філоненко, 2021. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=38817> .

Додаткова література

1. Агалець І.О. PR-технології професійного іміджу суб'єктів освітнього процесу: формування та орієнтири розвитку. *Інноваційний розвиток освіти в Україні й зарубіжжі в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних процесів* : огляд. вид. / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського; [авт.-упоряд.: Селецький А.В., Кравченко С.М., Агалець І.О. та ін.; наук. ред. А.В. Селецький]. Київ: [ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського], 2019. С. 107-128. URL: https://lib.iitta.gov.ua/overview_edition_2019.pdf .

2. Бадер С. Три кроки до зразкового плану освітньої діяльності. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2020. № 9. С. 28-31.

3. Галерея інновацій – дітям Донеччини: *Інформаційно-методичний часопис* / за заг. ред. С.І. Макаренко. Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. Слов'янськ: «Витоки», 2015. 140 с.

4. Довгушко О. Форми і методи методичної роботи для професійного кейсу вихователя-методиста. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2019. №11. С. 24-25.

5. Єрмішкіна Т. Літературне кафе. Творча гра для педагогів. *Дошкільне виховання*. 2020. № 4. С. 15-17.

6. Ковальчук Н., Курочка В. Як оцінити кадрову роботу та управлінську діяльність // YouTube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Pzoi_BRQGLQ .

7. Ковальчук Н., Курочка В. Як оцінити освітнє середовище та організацію освітнього процесу у ЗДО // YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=urUCmkcpnb0> .

8. Косенчук О., Новик І., Венгловська О. Рекомендації щодо забезпечення якості дошкільної освіти в умовах карантину. Київ, 2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/02/10/doshkilnaosvita-metodrekomentatsii.pdf> .

9. Крутій К. Методологічні аспекти моніторингу дошкільної освіти. *Вісник СевНТУ*. Вип. 105: Педагогіка: зб. наук. пр. Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2010. С. 23-26. URL: <http://sevntu.com.ua/jspui/bitstream/123456789/2277/1/105-05.pdf> .

10. Макаренко С. І. Сучасний формат науково-методичного супроводу Нової української школи – освітній консалтинг. *Нова українська школа: вчимося вчити по-новому. Освітній дороговказ на 2019-2020 навчальний рік. Науково-методичні рекомендації щодо організації й супроводу освітньої роботи у 2019-2020 навчальному році* / за заг. ред. С.І. Макаренко. Краматорськ: Витоки, 2019. С. 15-20.

11. Макаренко С.І. Теоретичне обґрунтування основ освітнього консалтингу як актуальної форми науково-методичного супроводу. *Social and Economic Aspects of Education in Modern Society* : матеріали XIII Міжнародної

наук.-практ. Конф. Т.2, 25 травня 2019 року. Варшава, Польща: RS Global Sp. z O.O. 2019. С. 15-20.

12. Макаренко С.І. Психолого-методичний супровід удосконалення професійної компетентності педагогів дошкільних навчальних закладів. *Методичний супровід професійного становлення педагогів дошкільного закладу / за заг. ред. Н.В. Губанової. Донецьк: Витоки, 2010. С.73-77.*

13. Макаренко С.І. Управління освіти і методична служба. Працюємо у взаємодії. *Дитячий садочок. 2012. № 21-23 (645-647). С. 10.*

14. Макаренко С.І. Урізноманітнення моделей науково-методичного супроводу педагогів як умова їх професійного розвитку. *Післядипломна педагогічна освіта як технологія розвитку фахової компетентності: Матеріали Всеукраїнської електронної науково-практичної конференції в м. Донецьку, 03-30 жовтня 2013 року / редкол.: О.І.Чернишов та ін. Т. 1. Донецьк : Витоки, 2013. С. 77-81.*

15. Романюк І. Усе про внутрішню систему вивчення освітнього процесу в дитсадку // YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QIcF2lxwxKc&t=307s> .

16. Савінова Н. Що зробити зараз, щоб легко скласти план роботи на 2020/2021 навчальний рік. *Вихователь-методист дошкільного закладу. 2020. № 4. С. 4-8.*

17. Циклограма діяльності вихователя-методиста на жовтень. *Вихователь-методист дошкільного закладу. 2020. № 9. С. 21-23.*

Нормативна база

1. Конценція освіти дітей раннього та дошкільного віку /Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В. Б., 2020. 44 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/12ta1d3vfwTtFhITpMTCJ-NO3SISU47Gd/view?fbclid=IwAR1FpUbq54Nxyu8AshAYIxhwGEKsO3VmbzcZXRt8Xdrx2s0Lo0igvPx4r2M> .

2. Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти: Наказ Державної служби якості освіти України від 30.11.2020 № 01-11/71. URL: https://sqe.gov.ua/images/materials/Методичні%20рекомендації/ЗДО/Методичні_рекомендації_внутрішня_система_забезпечення_якості_освіти_ЗДО.pdf .

3. Перелік навчальної літератури, програм, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах дошкільної освіти у 2021/2022 навчальному році. URL: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1-6Qn3PRPqSpDreBZkBFwaPO_ZVWwhAkO-FGGutGpmC8/edit#gid=1947501369 .

4. Планування роботи в дошкільних навчальних закладах: Лист МОНУ від 03.07.2009 № 1/9-455. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-455290-09#Text> .

5. Планування роботи закладу дошкільної освіти на рік: Лист МОН від 07.07.2021 №1/9-344. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/planuvannya-roboti-zakladu-doshkilnoyi-osviti-na-rik> .

6. Положення про заклад дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2003 р. № 305 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 № 86). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2021-p#Text> .

7. Примірне положення про методичний кабінет закладу дошкільної освіти: Наказ МОН від 16.04.2018 р. № 372. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0372729-18#Text> .

8. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III. Дата оновлення: 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> .

9. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція: Наказ МОНУ від 12.01.2021 р. № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf .

10. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти»: Наказ Міністерства економіки України від 19.10.2021 №755-21. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/84885/>.

11. Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності: Наказ МОНУ від 20.04.2015 № 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-15#Text> .

12. Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 № 530. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-15#Text> .

13. Протиепідемічні заходи у закладах дошкільної освіти на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19): Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 22.09.2020 № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0055488-20#Text> .

14. Щодо освітніх програм у закладах дошкільної освіти: Лист МОН від 09.12.2019 р. № 1/9-750. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5f2/402/c17/5f2402c174135147155911.pdf> .